

УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ
КАФЕДРА ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА
на тему

«Розробка та шляхи реалізації міжнародного інвестиційного проекту «Відкриття сервісу з ремонту та обслуговування цифрової і побутової техніки у Варшаві»»

Виконав: здобувач IV курсу, групи МЕВ-17 ЗС СК

Спеціальності 292 Міжнародні економічні
відносини

Борванова Е. Ю.

прізвище, ініціали

Керівник: Задоя О. А., кандидат економічних наук, доцент

прізвище, ініціали, науковий ступінь, вчене звання

Дніпро

2021

УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ

КАФЕДРА ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Перший (бакалаврський) рівень

Спеціальність 292 Міжнародні економічні відносини

Затверджую:

Зав. кафедри _____

(підпис, прізвище, ім'я та по батькові, науковий

ступінь, вчене звання)

“ ____ ” _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ

на кваліфікаційну роботу здобувачу

Борванова Ельміра Юріївна

(прізвище, ім'я та по батькові)

1. Тема роботи Розробка міжнародного інвестиційного проекту “ Відкриття сервісу з ремонту та обслуговування цифрової і побутової техніки у Варшаві ”

2. Керівник роботи

Задоя О.А., кандидат економічних наук, доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Затверджені наказом від “ ____ ” _____ 20__ р., № _____

3. Термін здачі здобувачем закінченої роботи ____ 01 червня 2021 року_

4. Цільова установка та вихідні дані до роботи:

- провести огляд геополітичної, та економічної ситуації у Польщі;
 - проаналізувати структуру експорту та імпорту Польщі;
 - дослідити інтенсивність міжнародного переміщення факторів виробництва за участю Польщі;
 - визначити фактори, що впливають на стан іноземного інвестування в Польську економіку;
 - оцінити привабливість інвестиційного клімату;
 - проаналізувати правила отримання ліцензії та реєстрації компанії в Польщі;
 - визначити стратегії реалізації міжнародного інвестиційного проекту;
 - підрахувати очікувані доходи та зробити оцінку економічної привабливості інвестиційного проекту.
5. Зміст роботи (перелік питань, які належить розробити):
- проаналізувати структурні зміни в економіці за роки перебування у ЄС;
 - провести аналіз сфери ремонту та обслуговування цифрової і побутової техніки на прикладі Варшави;
 - дослідити експортно-імпортну діяльність Польщі;
 - оцінити основні фактори що впливають на стан іноземного інвестування в Польську економіку;
 - оцінити інвестиційний клімату Польщі та ступень привабливості для українських інвесторів;
 - розробка та просування міжнародного інвестиційного проекту «Відкриття сервісу з ремонту та обслуговування цифрової та побутової техніки у Варшаві»;
 - визначення ефективності реалізації інвестиційного проекту.

6. Консультанти розділів роботи:

Розділ	Консультант (прізвище, ініціали, посада)	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Розділ 1	Задоя О.А. , кандидат економічних наук, доцент	26.02.2021	
Розділ 2	Задоя О.А. , кандидат економічних наук, доцент	25.03.2021	

Розділ 3	Задоя О.А. , кандидат економічних наук, доцент	10.04.2021	

7. Дата видачі завдання 26.02.2021

8. Календарний план виконання роботи

№ п/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	
		За планом	Фактично
1	Визначення теми роботи та узгодження її з керівником	15.03.2021	
2	Розробка плану роботи та узгодження його керівником	20.03.2021	
3	Розділ 1. Аналіз економічного розвитку Польщі на сучасному стані та перспективи розвитку	01.04.2021	
4	Розділ 2. Оцінка діяльності Польщу на міжнародному ринку	15.04.2021	
5	Розділ 3. Розробка міжнародного інвестиційного проекту щодо відкриття сервісу з ремонту та обслуговування цифрової та побутової техніки в Варшаві	15.05.2021	
6	Подача завершеної роботи	1.06.2021	
7	Попередній захист роботи	11.06.2021	
8	Захист роботи	25.06.2021	

Здобувач

підпис

Борванова Е. Ю.

прізвище, ініціали

Керівник кваліфікаційної роботи

підпис

Задоя О.А. , кандидат економічних наук, доцент

прізвище, ініціали

АНОТАЦІЯ

Борванова Ельміра Юріївна. Розробка та шляхи реалізації міжнародного інвестиційного проекту «Відкриття сервісу з ремонту та обслуговування цифрової та побутової техніки в Варшаві».

У роботі проведено дослідження сучасного стану та тенденцій розвитку польської економіки за останні десять років. Найбільш сильними перевагами Польщі є: стабільне економічне зростання, великий ринок збуту, численні податкові пільги і зручне географічне положення. Інвестори відзначають, що найсильнішими сторонами економіки Польщі є професійна майстерність робітників та рівень оплати праці, а також всі можливості до потенційного збільшення продуктивності праці.

Польща є найбільшою і найсильнішою економікою в Центральній і Східній Європі. Більш того, завдяки добре спланованій економічній політиці, вона виявилася найбільш кризостійкою економікою в Європейському Союзі. На сьогоднішній день у Польщі склалися сприятливі умови для ведення малого та середнього бізнесу.

У роботі розроблено міжнародний інвестиційний проект по створенню сервісу з ремонту та обслуговування цифрової та побутової техніки в Варшаві за рахунок власних коштів інвестора з України. Наведені розрахунки потреби в інвестиційних ресурсах, обґрунтовано організаційно-правову форму створюваного підприємства, а також проведено розрахунки основних показників, які дали змогу оцінити інвестиційні привабливість запропонованого проекту.

Ключові слова: *розвиток економіки, інвестиції, прибуток, витрати, економічне зростання, дисконтування.*

SUMMARY

Borvanova Elmira. Development of international investment project «Establishment of a service for the repair and maintenance of digital and household appliances in Warsaw».

The study of the current state and trends of the Polish economy over the past ten years. Poland's strongest strengths are: stable economic growth, a large market, numerous tax benefits and a convenient geographical location. Investors note that the strongest aspects of the Polish economy are the professional skills of workers and the level of wages, as well as a potential to increase productivity.

Poland is the largest and strongest economy in Central and Eastern Europe. Moreover, thanks to a well-planned economic policy, it has proved to be the most crisis-resistant economy in the European Union. To date, Poland has created favorable conditions for small and medium-sized businesses.

An international investment project to create a service for the repair and maintenance of digital and household appliances in Warsaw at the expense of an investor from Ukraine has been developed. Calculations of the need for investment resources are given, the organizational and legal form of the created enterprise is substantiated, there are also calculations of the basic indicators which have allowed to estimate investment attractiveness of the offered project.

Key words: economic development, investments, profit, expenses, economic growth, discounting

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. АНАЛІЗ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПОЛЬЩІ НА СУЧАСНОМУ СТАНІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	9
1.1. Дослідження особливостей розвитку польської економіки в динаміці за 10 років.....	9
1.2. Структурні зміни в економіці за роки перебування у ЄС	18
1.3. Аналіз сфери ремонту та обслуговування цифрової і побутової техніки на прикладі Варшави	23
РОЗДІЛ 2.....	27
ОЦІНКА ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛЬЩІ НА МІЖНАРОДНОМУ РИНКУ	27
2.1. Експортно-імпортна діяльність Польщі.....	27
2.2 Аналіз факторів, що впливають на стан іноземного інвестування в Польську економіку	34
2.3 Оцінка інвестиційного клімату Польщі та ступень привабливості для українських інвесторів	38
РОЗДІЛ 3.....	52
РОЗРОБКА МІЖНАРОДНОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЕКТУ ЩОДО ВІДКРИТТЯ СЕРВІСУ З РЕМОНТУ ТА ОБСЛУГОВУВАННЯ ЦИФРОВОЇ ПОБУТОВОЇ ТЕХНІКИ У ВАРШАВІ.....	52
3.1. Обґрунтування інвестиційної ідеї щодо створення проекту.....	52
3.2. Термін окупності інвестицій.....	61
ВИСНОВКИ	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	67

ВСТУП

Інвестування у відкриття бізнесу в Європі є дуже перспективним напрямком. Оскільки інвестиційний клімат європейських країн, як правило, є більш привабливим та прибутковим ніж інвестиції в Україні. Це пояснюється відкритістю ведення бізнесу в Європі, відсутність бюрократії та низьким рівнем корупції.

Дана тема є актуальною, так як потенційні інвестори завжди шукають шляхи вигідного інвестування тимчасово вільних коштів. Проте дуже важливо оцінити всі можливі ризики та особливості ведення бізнесу в тій країні, де планується відкриття майбутнього підприємства. Даний аналіз допоможе мінімізувати непередбачені витрати та бути готовим до можливих проблем, а також допоможе оцінити ефективність інвестиційного проекту та зробити правильні висновки.

Метою дослідження є – розробка шляхів реалізації інвестиційного проекту, а саме – відкриття сервісу з ремонту та обслуговування цифрової та побутової техніки в Варшаві.

Виходячи з поставленої мети, у роботі сформульовано ряд необхідних завдань, які потрібно вирішити:

- дослідити загальну характеристику розвитку економіки Польщі за останні 10 років;
- проаналізувати структурні зміни в економіці за роки перебування у ЄС;
- провести аналіз сфери ремонту та обслуговування цифрової і побутової техніки на прикладі Варшави;
- дослідити експортно-імпортну діяльність Польщі;
- оцінити основні фактори що впливають на стан іноземного інвестування в Польську економіку;
- оцінити інвестиційний клімату Польщі та ступень привабливості для українських інвесторів;

- розробка та просування міжнародного інвестиційного проекту «Відкриття сервісу з ремонту та обслуговування цифрової та побутової техніки у Варшаві»;
- визначення ефективності реалізації інвестиційного проекту.

Об'єктом дослідження є економічне середовище та інвестиційний клімат Польщі.

Предмет дослідження - розробка міжнародного інвестиційного проекту, а саме - відкриття сервісу з ремонту та обслуговування цифрової та побутової техніки в Варшаві.

Для дослідження було обрано кабінетні методи, тобто проведення аналізу на основі вторинної інформації, яка надана у офіційних ресурсах.

Дослідження проводилось за допомогою таких наукових методів як аналіз та класифікація, індукції та дедукції, статистичного методу, системного підходу, табличного та графічного аналізу.

РОЗДІЛ 1.

АНАЛІЗ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПОЛЬЩІ НА СУЧАСНОМУ СТАНІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

1.1. Дослідження особливостей розвитку польської економіки в динаміці за 10 років

Важкий і довгий шлях вступу Польщі в ЄС почався з важких перетворень. Щоб вивести ПР зі злиднів, тодішній польський реформатор - Лешек Бальцерович - вирішив провести масштабні реформи. Співвітчизники наслідків таких методів побоювалися і не злюбили Лешека, однак, побачивши підсумки перебудови на власні очі, спорудили реформатора на п'єдестал. Почати глобальне перезавантаження вирішили з розвитку бізнесу. Саме завдяки Бальцеровичу в 1995 році була прийнята програма, головною метою якої була підтримка малого і середнього бізнесу. Вона спрощувала відкриття і розвиток бізнесу в Польщі, надавала підприємцям можливість отримання пільгових кредитів. Завдяки створенню ряду державних, а також регіональних фондів, громадянам видавали позики на найвигідніших умовах.

Питання безпеки є одними з найважливіших наразі. Ще у 2014 році, з початком агресії Росії на сході України всі країни учасники Євросоюзу зрозуміли важливість ефективної системи співпраці в напрямку посилення безпеки та оборони. Слід зазначити, що саме Польща була однією з ініціаторів створення проекту Східного партнерства. Мета даного проекту полягає у посиленні безпеки на східних кордонах ЄС. Адже сьогодні питання посилення військової потужності країн ЄС є найголовнішим для покращення системи регіональної безпеки.

Польща виступає та закликає інших членів євроспільноти до більш активної участі у справах безпеки на кордонах Східної Європи. До речі, у 2016 році саміт НАТО пройшов саме у Варшаві. Саме на цьому саміті було прийнято рішення щодо надання Україні комплексної допомоги для протистояння збройній агресії з

боку Росії. Також було прийнято рішення розташувати військові формування НАТО у прикордонних країнах, а саме: Польщі, Латвії, Естонії та Литві.

Польща дотримується позиції, що НАТО має прийняти до свого складу Україну. Польща є головним постачальником військової допомоги в Україну: проводяться спільні навчання, надає військову допомогу у вигляді нелетальної зброї. У 2016 році було створено багатонаціональну військову бригаду до складу якої ввійшли військові з Польщі, Литви та України.

Оцінюючи економічні зв'язки Польщі та України, можна відмітити Польща є одним з головних торговельних партнерів України. Розвиток двосторонньої торгівлі між нашими країнами є дуже перспективним та економічно вигідним напрямком співпраці, який буде вигідним для обох сторін. До того ж асоціація України та ЄС сприяють розвитку двосторонніх відносин у всіх сферах.

Показник економічної свободи Польщі - 69,1, що робить її економіку 46-ю вільною в індексі 2020 року [18]. Її загальний бал збільшився на 1,3 бала, насамперед через вищий показник доброчесності уряду. Польща посідає 25 місце серед 45 країн регіону Європи, і її загальний бал приблизно дорівнює середньому по регіону та набагато вище середнього рівня в світі. Польська економіка вже не одне десятиліття піднімається до лав помірно вільних. Цей прогрес супроводжувався стабільним зростанням ВВП за останні п'ять років, зумовленим бурхливим приватним споживанням та інвестиціями.

Щоб уникнути перешкод у ряди переважно вільних економік, уряду доведеться протистояти своєму найбільш проблемному показнику індексу: урядові витрати. Зважаючи на цей імператив, новообраний уряд склав проект бюджету на 2020 рік, який орієнтований на збалансований бюджет центрального уряду та дефіцит загального уряду усього 0,3 відсотка ВВП [24].

Польща сприяла розпаду Радянського Союзу у 1990 році, вступила до НАТО в 1999 році, і стала членом Європейського Союзу в 2004 році. Консервативна та євроскептична партія права та справедливості (ПіС), вперше обрана до влади у 2015 році, виграла ще більше парламентська більшість на виборах у жовтні 2019 року. Уряд продовжує сутичку з ЄС щодо обов'язкових

міграційних квот. Заохочена сильним виробничим сектором та інфраструктурними інвестиціями, Польща стала восьмою за величиною економікою ЄС, хоча дещо обмежена дефіцитом робочої сили в таких ключових галузях, як будівництво та інформаційні технології. Напруга існує між біднішим та східним регіоном країни та більш процвітаючим та індустріально розвинутим західним регіоном. Розвиток зовнішньоекономічної діяльності протягом останніх 20 років був найбільш важливим чинником розвитку Польщі, стабільного зростання ВВП країни. Це було обумовлено тим, що внутрішній попит в країні залишався обмеженим у зв'язку з порівняно низькими доходами населення.

За останні 10 років Польща стала динамічним ринком і стала головним суб'єктом в Європі, будучи десятою за величиною економікою в ЄС. У 2014–18 роках країна успішно працювала, при цьому темпи зростання реального ВВП зазвичай перевищували 3%. У 2019 році економіка Польщі зросла на 4,1% (за оцінками МВФ), приватне споживання - за рахунок сприятливих змін на ринку праці та фіскального стимулу - як головного рушія зростання, а також державних інвестицій, що значною мірою фінансуються за рахунок коштів ЄС. Згідно з оновленими прогнозами МВФ від 14 квітня 2020 року, внаслідок спалаху COVID-19 зростання ВВП впало до -4,6% у 2020 році та очікується зростання цього показника до 4,2% у 2021 році за умови пост пандемічної глобальної економіки одужання [15].

Навіть незважаючи на те, що експансивна фіскальна політика - включаючи рішення про зниження пенсійного віку та збільшення трансфертів пенсіонерам та домогосподарствам з дітьми - в останні роки поглиблює дефіцит державного бюджету, дефіцит державного бюджету в 2019 році був оцінений у 1% і зменшився до 0,6% в 2020 році завдяки одноразовому доходу, пов'язаному зі змінами в пенсійній системі. Коефіцієнт заборгованості до ВВП - 47,8% у 2019 році - зменшується і, як очікується, продовжить цю тенденцію на тлі сильного зростання номінального ВВП та відносно низького номінального фіскального дефіциту [5].

Темп інфляції прискорився до 2,3% у 2019 році і до 3,2% у 2020 році за рахунок підвищення цін на послуги та більш швидкого зростання заробітної плати. Польська економіка має ряд переваг: вона ефективно використовує ресурси з Європейських структурних фондів, має стійку банківську систему та великий внутрішній попит у поєднанні зі своїм стратегічним становищем між Східною та Західною Європою (та Росією). На сьогоднішній день Польща стикається з декількома системними проблемами, які включають жорсткий кодекс законів про працю, дефіцит дорожньої та залізничної інфраструктури, слабку систему господарських судів та обтяжливу систему оподаткування [24].

Рівень безробіття - 3,3% - залишався стабільним у 2019 році, а попит на робочу силу, як очікується, залишиться сильним у найближчі роки. У 2020 році відбулось значне підвищення мінімальної заробітної плати та збільшення заробітної плати в державному секторі, однак більше одного четвертого працівника мають тимчасові контракти, що вдвічі більше середнього показника в ЄС. Однак МВФ очікує, що на тенденцію безробіття буде сильно впливати негативний економічний вплив пандемії COVID-19, наразі темп зростання складає 9,9% та за прогнозами на 2021 рік трохи знизиться до 8%. Нарешті, все ще існують великі розбіжності між сходом і заходом країни [24].

Основні економічні показники Польщі за 2020 та 2019 роки наведено на рисунку 1.1.

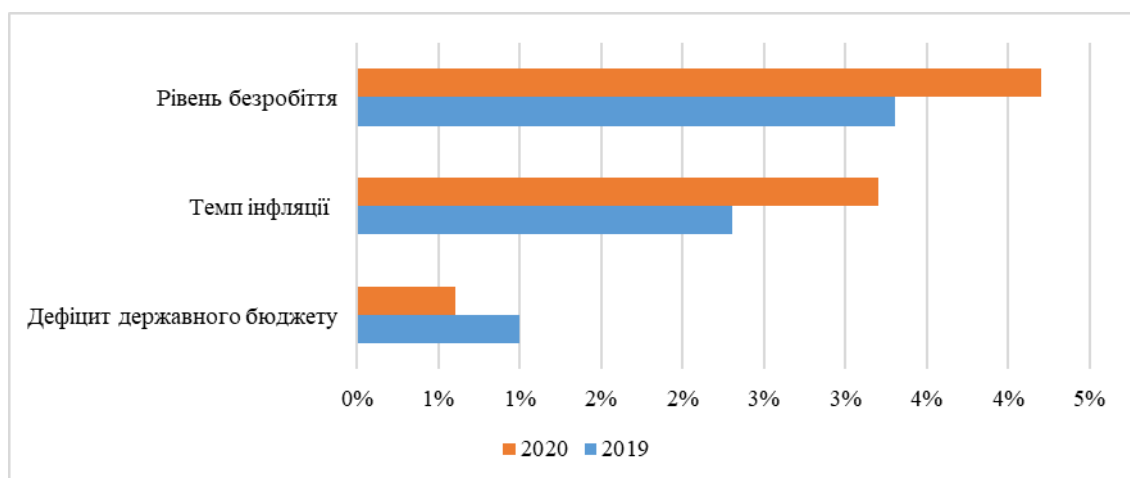

Рисунок 1.1 – Основні економічні показники Польщі за 2019-2020 рр.

Джерело: розроблено автором

У Польщі в сільському господарстві зайнято 10% активного населення і вносить близько 2,1% ВВП (Світовий банк, 2019). Більше 60% загальної площі земель Польщі займає сільське господарство, і країна, як правило, самодостатня з точки зору постачання продовольства. Основні культури - жито, картопля, буряк, пшениця та молочна продукція. Польща також розводить свиней та овець у тваринництві. Країна відносно багата природними ресурсами, а основні видобуті корисні копалини - вугілля, сірка, мідь, свинець та цинк. За даними Польського агентства сільськогосподарського ринку (ARR), в країні є приблизно 1,5 мільйона малих сімейних ферм менше 9 га [18].

Податкова система для бізнесу стала дещо складнішою. Зміни політики іноді швидко простежуються без участі підприємств чи профспілок. Правила, що підтримуються потужними профспілками, змушують роботодавців використовувати більш тимчасових і контрактних працівників, які вони можуть легше звільнити. Наприкінці 2018 року уряд отримав відмову від нових правил ЄС на ринку електроенергії для дозволу державних субсидій на електростанції, які працюють на вугіллі після 2025 року.

Галузевий сектор вносить 28,6% ВВП і залучає 31% робочої сили. За оцінками Світового банку, додана вартість обробної галузі становила 17% польського ВВП у 2018 році (наявні останні дані). Основними галузями промисловості країни є машинобудування, телекомунікації, навколишнє середовище, транспорт, будівництво, промислова харчова промисловість та ІТ. Частина традиційних галузей занепала, як металургія та суднобудівна промисловість. Польська автомобільна промисловість переважно орієнтована на експорт та була дуже стійкою до наслідків економічної кризи.

Третинний сектор становить 56,8 ВВП, зайнявши близько 59% активного населення. Сектор процвітає, особливо це стосується фінансових послуг, логістики, ІТ та туризму. Цей, зокрема, спостерігається вражаючий ріст за останні роки: кількість туристів, які відвідують країну, досягла рекордного показника в

19,6 мільйона відвідувачів у 2018 році (+ 7% у річному обчисленні, Центральне статистичне управління Польщі) [14].

Найбільш сильними перевагами Польщі є: стабільне економічне зростання, великий ринок збуту, численні податкові пільги і зручне географічне положення. Інвестори відзначають, що найсильнішими сторонами економіки Польщі є професійна майстерність робітників та рівень оплати праці, а також всі можливості до потенційного збільшення продуктивності праці.

Польща є найбільшою і найсильнішою економікою в Центральній і Східній Європі. Більш того, завдяки добре спланованій економічній політиці, вона виявилася найбільш кризостійкою економікою в Європейському Союзі. Польща є єдиною з 28 країн ЄС, яка зберегла позитивний зростання ВВП в період економічного спаду і змогла уберегтися від впливу економічної кризи. Завдяки цього, вона заслужила звання «Зелений острів». У порівнянні з іншою частиною Європи, польська економіка зростає швидше, ніж економіка її сусідів, і країна має найбільший низький рівень ризику настання фінансової кризи.

Сильна економіка, стійке фінансове становище і приплив іноземних інвестицій зробили Польщу яскравою зіркою економічного зростання. Польща є однією з найбільш швидко розвиваються в ЄС. За даними Євростату, в 2018 році ВВП Польщі зріс на 3,3%. прогноз, що стосується економічного зростання Польщі на найближчі роки також оптимістичний. Країна також є швидко розвиваються гравцем зовнішньої торгівлі [1].

З кожним роком збільшуються дотації Європейського Союзу на розвиток бізнесу в Польщі, скористатися якими можуть, в тому числі, і підприємці з країн СНД, компанії яких зареєстровані на території Польщі. Програми фінансової допомоги ЄС передбачають широкий спектр грантів, позик, довгострокового кредитування та співфінансування для техніко-економічних досліджень і проектів у галузі інфраструктури. Кошти виділяються європейськими інститутами відповідним національним та регіональним структурам Польщі.

За оцінками Eurostat рівень безробіття загалом по Євросоюзу становив 3,7%, одночасно з цим рівень безробіття в Польщі становив лише 1,4%. Слід

відзначити, що працівниками майже в кожній п'ятій компанії є українці. Польські роботодавці згодні платити непогані гроші працівникам зі східної Європи [6].

Нестача кваліфікованих спеціалістів та робітничих професій в Польщі призводить до того, що майже половина польських компаній відчуває брак трудових ресурсів та повідомляє про проблеми із залученням українських працівників. Польські компанії активно набирають українських робітників, серед них майже 40% це крупні міжнародні компанії. Кожен працівник є на вагу золота, тому компанії ладні платити високі заробітні плати, навіть до 21 злото на годину.

Підвищення конкуренції на міжнародному ринку праці у 2019 році спричинило до труднощів у наборі працівників майже у 46% компаній, що на 32% більше ніж 2018 року. Найбільшою часткою працівників зі Східної Європи є працівники саме з України. За результатами досліджень описаних у звіті "Барометр економічної імміграції - II півріччя 2019" було виявлено, що польські фірми на протязі багатьох років відчувають гостру нестачу кваліфікованого персоналу, що пов'язано з міграцією поляків в інші країни ЄС в пошуках більших заробітних плат, погіршенням демографічної ситуації та значним старінням населення [22].

Дефіцит персоналу успішно покривається за рахунок міграції робочого капіталу з країн колишнього СНД. Серед причин чому українці обирають Польщу для роботи є:

1. Близькість менталітету, мови та культури.
2. Високі заробітні плати, в порівнянні з рівнем оплати праці в Україні.
3. Безкоштовне житло.
4. Зручне розташування (сусідні держава, а значить витрати на дорогу невеликі).
5. Порівняно невисокі ціни на продукти харчування.

Не зважаючи на те, що більше всього польські фірми потребують та наймають низько кваліфікованих працівників, все одно рівень оплати праці такої роботи досить високий. Майже в кожній другій компанії працівникам зі сходу

платять від 14 до 16 злотих на годину; 15% роботодавців ладні платити 17-21 злотих на годину, а майже кожен п'ятий роботодавець сплачує більше ніж 21 злотий на годину [17].

Слід відмітити таку особливість: польські роботодавці так зацікавлені в наймі українців на роботу, що готові підвищувати ставки оплати праці, що в свою чергу призводить до збільшення зарплат і у місцевих мешканців, що йде в супереч з розповсюдженим стереотипом, що приїжджі працівники готові працювати за копійки та занижують рівень оплати праці на внутрішньому трудовому ринку. Таким чином, приток українських кадрів позитивно впливає і на рівень оплати корінних поляків.

Українських працівників гідно оцінили на польському ринку праці, про що свідчить рівень оплати праці який готові забезпечувати польські роботодавці. Вони готові платити більше аби українці продовжили працювати і надалі. Це на пряму пов'язано зі зростаючими труднощами рекрутингу – через відсутність працівників компанія не зможе функціонувати та приносити прибутки своїм інвесторам, тому дуже важливо втримати якомога довше працівників.

Згідно з доповіддю World Investment Report 2019 року, підготовленому Конференцією ООН в галузі торгівлі та розвитку (ЮНКТАД), Польща знаходиться в числі двадцяти найбільших одержувачів прямих іноземних інвестицій в світі. У 2018 році їх загальний приплив в цю країну склав майже 14 млрд доларів. Найбільш сильними перевагами Польщі є: стабільне економічне зростання, великий ринок збуту, численні податкові пільги і зручне географічне положення.

У рейтингу Світового банку Doing Business 2017 Польща зайняла 24-е місце серед 190 країн, а в доповіді FDI Intelligence (підрозділи Financial Times Ltd.) - перше місце в Європі і третє в світі (після Китаю і США) за привабливістю вкладень у виробництво [20].

Польська економіка одна з найбільш швидко зростаючих серед європейських країн. Вона чи не єдина на континенті зуміла успішно протистояти

глобальній економічній кризі. Державний бюджет Польщі знаходиться в набагато кращому стані, ніж бюджети інших держав ЄС.

Згідно з прогнозом Європейської комісії, в 2020 році ВВП Польщі зросте на 3,7%, тоді як в середньому по ЄС приріст не перевищить 1,9%. Основними рушійними силами економічного зростання є інвестиції, приватне споживання, в тому числі за рахунок значних державних субсидій у вигляді дитячої допомоги, і експорт, який демонструє випереджаюче темп у порівнянні з імпортом.

Частка зовнішньої торгівлі в структурі ВВП Польщі є значно меншою, порівняно із іншими країнами-членами ЄС та країнами Центральної та Східної Європи. Польща не є залежною від світового ринку, про це свідчить і рівень експортної квоти Польщі, що складає лише 40% і є одним з найнижчих показників серед країн євроспільноти. Однак все ж таки економіка Польщі досить суттєво відчуває вплив зміни кон'юнктури ринку, передусім зміни на ринку Німеччини.

У 2019 році Польща посіла 27 місце в рейтингу найбільших імпортерів світу та зайняла 25 місце, як найбільший ринок імпорту в світі.

Найважливішою складовою польської економіки є промисловість. Після вступу Польщі до складу ЄС для розвитку польської промисловості розпочався новий етап розвитку, який супроводжувався активізацією зовнішніх інвестицій, стрімким розвитком, структурною трансформацією, зміною векторів розвитку промислових галузей економіки.

Серед слабких сторін польської економіки можна виділити: погано розвинена інфраструктура, велике податкове навантаження та досить заплутана система оподаткування, недостатній розвиток науково-технічного прогресу на підприємствах та несприятливі умови входження на ринок [10].

Проте слід відмітити, що саме Польща посідає одне з перших місць в Європі за рівнем діджиталізації. Вона займає 4 місце в Європі за рівнем зростання показника співпраці зі споживачами через роботу смартфонів та інших гаджетів.

За рівнем розвитку індекс розвитку інформаційно-комунікаційних технологій Польща тримається на одному рівні з іншими країнами зі схожим

рівнем багатства, проте він все одно залишається нижче ніж у інших розвинених країн. Це свідчить про необхідність боротись за першість в даній сфері. Для досягнення рівня інших розвинених європейських країн Польща може скористатись їх досвідом та перейняти їх засоби досягнення мети.

Уряд Польщі приділяє також значну увагу реформам у сфері екології та охороні довколишнього середовища. Ефективність реформ забезпечується за рахунок залучення інвестиційних ресурсів [5]. В структурі видатків бюджету Польщі витрати на охорону навколишнього середовища за останні роки зросли на 9,4%, а за рахунок фінансування природоохоронних заходів.

Якщо провести оцінку частки впливу внутрішніх інвесторів в процес покращення екологічної ситуації в країні, то можна відзначити, що у 2017 році сума фінансування ними склала 1837,6 млн. злотих, що на 17,66% менше ніж було у 2016 році. Негативна динаміка пояснюється зменшенням інвестицій у радіаційну безпеку на 43,4%.

1.2. Структурні зміни в економіці за роки перебування у ЄС

Польща ініціювала свій вступ до Європейського Союзу 8 квітня 1994 р. Після кількох років переговорів та тимчасових рішень Угоди про асоціацію, підписаної в грудні 1991 р. Цей формальний крок мав велике значення як для ініціювання та подальшої реалізації нових інституційних рішень, так і для реального економічних процесів. Це сприяло допомозі міжнародних установ (Світовий банк, ПРООН, СС), і не тільки європейських країн (США, Голландія, Японія, Швеція, Франція, Італія та інші), потоку прямих іноземних інвестицій та так званих технічній допомозі, консультування та навчання. Додаток, призначений для інвесторів, що Польща є безпечною країною для інвестування, яка з економічної точки зору мала велику цінність. Ще у другій половині 90-х потоки прямих інвестицій мали надзвичайно високу динаміку.

У наступному десятилітті дохід капіталу становив 7-10% ВВП (до 2008 р.). Десять років перед приєднанням до Євросоюзу функціонування країни було

децентралізоване, таким чином створювалося місцеве самоврядування, визначались урядові структури, готувався офіційний персонал та визначались напрямки численних реформ. Польща пристосувала свої антимонопольні закони та закони про державну допомогу до стандартів ЄС [6]. Було створено Антимонопольне відомство (сьогодні - Управління конкуренції та захисту споживачів), відповідальне за зростання та захист конкуренції. Як частина своїх повноважень, вона також включала державну допомогу. Були встановлені можливості фінансування програм реструктуризації та методи пом'якшення негативних соціальних наслідків, що супроводжували трансформацію. Основні трансформації банківської системи також відбулися ще в 90-х роках. Перед приєднанням до євроспільноти, відбувалась бурхлива реструктуризація банків, відбувалися процеси концентрації та консолідації. Також коригувались стандарти ЄС у сфері управління.

Разом із приєднанням спостерігалася відносна стабільність кількості банківських структур у всіх підгалузях. Платоспроможність, ліквідність та ефективність банківської системи не знижувались навіть у період міжнародної фінансової кризи у 2008 р. Європейський Союз ініціював дії щодо нових держав-членів, включаючи Польщу, в середині 90-х. Це допомогло реструктурувати сектори та регіони з найбільшими проблемами трансформації.

З 1997 р. дії ЄС були підпорядковані потребі Польщі прийняти правовий порядок ЄС *Communaautaire*, а з 2000 р. ЄС підтримував дії, які пристосовували польські установи та польську економіку до принципів, що застосовуються у Співтоваристві. Це було спрямовано на впровадження стандартів, механізмів, процедур та інфраструктури (наприклад, обладнання), що дозволяють використовувати кошти ЄС після вступу до Співтовариства (так званий PHARE "Нова орієнтація").

ЄС запропонував Польщі три фонди перед вступом, спрямовані на ключові сфери адаптації: PHARE (допомога Угорщини Польщі для реструктуризації їх економік) у розмірі 400 мільйонів євро щорічно, спрямована на інфраструктуру (будівництво доріг, каналізаційних заводів тощо), розвиток приватного сектору та

підтримка підприємств, охорона навколишнього середовища, реформа державного управління та державних установ, зростання соціального захисту та зайнятості, охорона здоров'я, САПАРД (Спеціальна програма приєднання до сільського господарства та розвитку сільських територій), 170 мільйонів євро щорічно, призначені для модернізації сільськогосподарських ферм, агропродовольчої промисловості (агропродовольчий сектор) та інфраструктури сільських районів, ISPA (Інструмент структурної політики попереднього вступу), 600 млн. євро у 1990-2003 рр., адресовано місцевим органам влади для великих інвестиційних проектів у сфера розвитку інфраструктури охорони навколишнього середовища та транспортних мереж [14].

Польща, вступивши до Європейського Союзу в 2004 році, стала членом Співтовариства в його розвиненій інституційній формі. З одного боку, це вимагало активізації складної процедури коригування, розпочатої ще в передприєднальний період. Законодавчі досягнення ЄС були значними. Виникла потреба у формуванні національних інституцій, сумісних з установами ЄС. Програми ЄС та фінансова допомога в перші роки членства дозволили використовувати низку спільнотних форм допомоги економіці, суспільству, культурі та навчанню персоналу в нових державах-членах. Використання європейських фондів виявилось вибагливим і тим більше у наступні періоди. Відповідні компетенції вимагались від потенційних бенефіціарів. Таким чином, великі адміністративні центри, які мають хороші університети, спочатку більш широко використовували кошти ЄС (Wójcik, 2016). Ситуація порівняно швидко змінилася разом з підготовкою працівників місцевого самоврядування до використання нових методів проектування та управління фінансами та ще більшою участю Польщі в регіональній політиці та політиці згуртованості [23].

З початку членства Польщі в ЄС до кінця 2018 року з бюджету ЄС до Польщі надійшло 159,465 млрд. євро. Беручи до уваги внесок у формі членського внеску, залишок переказів становить 107,537 млрд. євро. Це такий капітал, який Польща ніколи не могла б призначити для зростання країни за такий відносно короткий час. Як частина фондів ЄС, Польща отримала приблизно 50% відносно

ВВП у 2004 році. Варто зазначити, що ці кошти значно перевищують кошти, перераховані країнам Західної Європи в рамках плану Маршалла. Тоді передбачалося, що перераховані суми, найвищі для Великобританії та Франції, становитимуть 2% річного ВВП за період 4 років. Як результат, Франція отримає приблизно 11% по відношенню до ВВП 1948 р., а Великобританія - 21% по відношенню до ВВП 1950 р.[25]

Енергетична політика Співтовариства сформувався завдяки тому, що були розроблені спільні дії в енергетичній безпеці. Спочатку його об'єктом була не лише енергія з вугілля та атомна енергетика (Євратом). Під час нафтової кризи в 70-х роках було розпочато програму енергозбереження. У наступному десятилітті були започатковані проекти на внутрішньому енергетичному ринку; проте без жодних успіхів у прийнятті рішень. Лише прийняття Європейським Союзом Зеленої книги про Європейську стратегію енергетичної безпеки (2000 р.), яка включала спільну політику щодо постачальників природного газу, побудову внутрішнього ринку електроенергії, стратегії розвитку відновлюваної енергетики поряд з принципами захисту навколишнього середовища, пришвидшив регуляторні процеси ЄС в енергетичній галузі, хоча все ще в обмеженому обсязі [13].

Конверсія енергетичного сектору в Польщі з початку трансформації була узгоджена з європейською енергетичною політикою. Принципова зміна відбулася у 2006-2008 роках, коли була проведена консолідація національного енергетичного сектору та уповільнення запровадження кліматичної та енергетичної політики ЄС. Це призвело, особливо нещодавно, до невиконання національної мети на 2020 рік (15% відновлюваної енергії в обсязі кінцевої валової енергії) та до зменшення значення вітчизняних груп капіталу в енергетиці. Одночасно в інших сферах продовжується співпраця з ЄС, що призвело до багатомільярдної євро підтримки та інфраструктурних інвестицій (понад 17,5 млрд. злотих) та забезпечило Польщі можливість повністю задовольнити внутрішній попит на природний газ [11]. Постійною проблемою зростання

енергетики є недорозвинення енергії з відновлюваних джерел та надмірні викиди CO₂.

Європейська аграрна політика була сформована для забезпечення харчової безпеки для громадян Співтовариства. Насправді це була протекціоністська політика - захист від конкуренції сировини та продукції з третіх країн - і політика, яка підтримувала доходи сільськогосподарських товаровиробників ЄС. Членство Польщі в ЄС означало, що спільна аграрна політика включала також сільське господарство в Польщі. Отже, умови ведення сільського господарства покращились за рахунок стабілізації інструментів аграрної та торгової політики, відкриття ринків ЄС, надання інструментів фінансової допомоги ЄС сільському господарству та сільським районам, прискорення трансформації агропродовольчої галузі та припливу коштів з ЄС на розвиток інфраструктури.

Найпомітнішим ефектом є швидке поліпшення платіжного балансу в польській торгівлі сільськогосподарськими товарами: від дефіциту на початку 21 століття до понад 8 млрд. євро профіциту в 2017 р. Більше того, значне абсолютне та відносне поліпшення мали місце доходи сільськогосподарських товаровиробників та громадян сільської місцевості. Вплив структурних змін у сільському господарстві неоднорідний.

Спільна аграрна політика призвела до поглиблення поділу на комерційне та самозабезпечуюче сільське господарство. З одного боку, відбувається модернізація та зміцнення товарного сектору польського сільського господарства. З іншого боку, прямі субсидії ЄС, переказ деяких коштів ЄС польським урядом на підтримку малих та середніх фермерських господарств, пільгова система оподаткування та система медичного та соціального страхування фермерів, а також принципи земельного обороту у 2011 р. уповільнити відтік земельних та трудових ресурсів у розвивається та конкурентоспроможний сектор сільського господарства.

Європейський Союз, дотримуючись свого фундаментального економічного принципу - конкуренції на єдиному ринку, не проводить відкриту промислову

політику. Однак, захищаючи європейські товари на світовому ринку, Співтовариство опосередковано допомагає промисловим підприємствам.

По-перше, за допомогою програм, що сприяють розвитку сучасних технологій, відбувається фінансування досліджень, корисних для певних галузей та компаній. Такі перші Рамкові програми досліджень (EAPRIT, EUREKA) засвідчили корисність такого підходу. Далі було розширено підтримку в галузі освіти та мобільності технічного та наукового персоналу. Це стало основою для подальшого розвитку програмування.

По-друге відбувається підтримка малого та середнього бізнесу, як частини регіональної політики та територіальної згуртованості. Цей підхід також спрямований на переваги для місцевого ринку праці та сприяє економії з низьким рівнем викидів. Підприємства отримують кошти на стартапи, впровадження інформаційно-комунікаційних технологій та співпрацю (кластери інновацій). У 2015 році було започатковано програму стимулювання інвестицій малих та середніх підприємств, відому як план Юнкера. Польські компанії були лідерами тих, хто отримав вигоду від плану. По-третє, він робить це, приєднуючись до міжнародних ланцюгів доданої вартості, які часто називають ланцюгами доданої вартості або ланцюгами поставок. В даний час виробничий процес полягає у ще більшій фрагментації, його елементи поділяються на більшу кількість стадій, на яких задіяна більша кількість компаній у більшому географічному масштабі. Компанії з різних країн не тільки торгують товарами та послугами, але також часто працюють у складі вертикально або горизонтально інтегрованих виробничих систем, обмінюючись проектами та методами, що підвищують продуктивність праці.

1.3. Аналіз сфери ремонту та обслуговування цифрової і побутової техніки на прикладі Варшави

Розвиток технологій є дуже динамічним процесом, особливо в наш час. Люди завжди намагались полегшити своє існування за рахунок використання

автоматизованих технологій та змінення ручної роботи машинною. Саме тому виробники побутової техніки по всьому світі розробляють все нові і нові електронні прилади та побутову техніку, яка могла б задовольнити потреби навіть самих вибагливіших користувачів. Так само і користувачі по всьому світу намагаються не відставати від тенденцій розвитку інноваційних технологій. Проте зростання цін та низький рівень добробуту окремих верств населення не дозволяє йти нога в ногу з новітніми тенденціями. Тому купівля нового приладу чи девайсу відкладається або люди шукають доступну альтернативу.

Сучасна техніка дуже сильно увійшла в побутову техніку, і це дуже добре. Завдяки цьому на ринку ми маємо справді цікаві товари, енергозберігаючі, інтелектуальні тощо. Проблема починається, коли щось подібне руйнується. Хоча механічний ремонт виконати не складно, якщо модуль або реле виходять з ладу, іноді для виявлення несправності доводиться потіти.

Що може полегшити життя нам і, насамперед, клієнтам, які витратили багато грошей на обладнання, а ось і відповідь. Доступ до так званих магазинів послуг. На жаль, виробники не часто хочуть ділитися ними. Можливо, це навіть зрозуміло, бо шкода, що вони потрапили б не в ті руки. Але ви можете створити систему для не афілійованих служб, завдяки якій вони зможуть отримати інформацію про те, що робити у випадку конкретної помилки. Я сподіваюся, що щось подібне колись станеться. На даний момент галузь готує щось інше, але однаково цікаве і, перш за все, дає надію на покращення ситуації з послугами побутової техніки в Польщі.

У Польщі професія майстра з ремонту побутової техніки опиняється під загрозою через відсутність людей, які б замінили застарілий персонал.

За оцінками APPLiA Polska, 90% ремонтних послуг у Польщі складають малі та мікропідприємства, в яких загалом працює близько 1,9 тис. осіб. Крім того, приблизно 200 технічних працівників працюють у виробників побутової техніки у власних заводських службах. Як показали дослідження APPLiA Polska за останні роки - 80% власників пунктів обслуговування вказують на відсутність відповідних спеціалістів на ринку праці та старіння персоналу як найбільшу

проблему. Понад 30% зайнятих техніків мають 50 і більше років. Потрібні дії для забезпечення безперебійного функціонування галузі ремонту обладнання [25].

Відповідаючи на діагностовані проблеми, APPLiA Polska у партнерстві з Інститутом електронного ринку підготувала "Програму підвищення кваліфікації сучасного техніка побутової техніки". Проект отримав найвищі бали в конкурсі та отримав фінансування в рамках "Програми освіти" Фінансового механізму ЄЕЗ 2014-2021 (Компонент III).

Проект, реалізований у 2020-2022 роках, повинен сприяти зміні сприйняття професії як сучасної та використовуючи інноваційні технології. Друга мета - це безпосередня підтримка майбутніх техніків побутової техніки шляхом надання всебічного набору знань з інформацією з багатьох галузей, знання яких необхідне в цій професії.

Проект передбачає, використовуючи досвід обох партнерів, розробку довідника з онлайн-курсом, завданням якого буде орієнтація та розвиток додаткових навичок, необхідних для започаткування професії техніка побутової техніки. Пілотний курс буде проводитись у співпраці з декількома галузевими школами. (Відповідальність IRE) та послуги побутової техніки з усієї Польщі. Провідні транснаціональні корпорації і польські компанії присутні і конкурують на польському ринку побутової техніки. Це призвело до постійного вдосконалення якості та технологічного рівня виробництва.

В останні роки також постійно збільшується продуктивність цього сектора. В даний час виробники побутової техніки в Польщі, так само як і на інших провідних ринках, приділяють значно більше уваги інноваційним рішенням, що впливає на енергоефективність продукції.

Ринок електричних та побутових приладів стикається з високими очікуваннями споживачів, думка яких стає все більш важливою та впливає на виробників. Компанія Stratega пропонує комплексні консультаційні послуги та дослідження в галузі електроніки та побутової техніки на основі аналізу ринку та аналізу конкуренції.

Клієнти, які вирішили придбати електронне обладнання, в першу чергу дивляться на якість товару, який повинен служити довгі роки. Поляки найчастіше купують телевізори, системи домашнього кінотеатру та комп'ютери. Збільшення продажів телевізорів нікого не дивує, адже в останні три роки, коли йшов процес оцифрування, поляки масово замінювали старі аналогові телевізори. Аналіз електронного ринку також показує, що індустрія RTV багато виграла, продаючи в Інтернеті, де торгівля обладнанням RTV становить близько 28% від загального обсягу продажів [6].

Ринок побутової техніки в Польщі в основному орієнтований на виробництво великої побутової техніки. Понад 17 мільйонів одиниць домашнього обладнання, переважно пральних машин, плит та посудомийних машин, принесли прибуток близько 4,5 мільярда злотих лише у 2019 році. З іншого боку, сектор дрібної побутової техніки програв, оскільки після кризи споживачі купують лише необхідні товари тривалого користування. Більше того, у Польщі ціни на побутову техніку залишаються найнижчими в Європейському Союзі, тому споживачі можуть очікувати незначного зростання ринку побутової техніки.

Індустрія електроніки та побутової техніки об'єднує багатьох конкурентоспроможних виробників з меншим чи більшим брендом, яких щодня оцінюють тисячі клієнтів за їхніми продуктами. Завданням компанії Stratega є широко зрозуміле консультування в секторі електроніки та побутової техніки, яке зосереджується на підготовці аналізу ринку для окремих продуктів та послуг та визначенні важливих лідерів думок та осіб, що приймають рішення.

РОЗДІЛ 2.

ОЦІНКА ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛЬЩІ НА МІЖНАРОДНОМУ РИНКУ

2.1. Експортно-імпортна діяльність Польщі

Серед головних чинників які впливають на структуру польського експорту можна відзначити динаміку надходження іноземного капіталу, який сприяє розвитку та надходженню новітніх технологій та інновацій в економіку країни.

Також, надходження інвестицій створює умови для збільшення частки імпорту інвестиційних товарів в структурі загального імпорту країни аж до 80%. Зростання інвестиційних потоків має подвійний вплив на економіку Польщі: з одного боку надходження інвестицій сприяє розбудові та оновленню економіки країни, з іншого боку призводить до від'ємного торгового балансу Польщі.

Вплив іноземного капіталу особливо відбився на польському експорті: на початку трансформаційних процесів голосними статтями польського експорту були товари текстильної, металургічної, видобувної та деревообробної галузі, то починаючи з 2000 років структура експорту зазнала значних змін. Відбулось зростання частки електромашинобудування в структурі експорту майже вдвічі до 41%, також зросла частка експорту товарів хімічної продукції до 14%, а також частка товарів агропромислового комплексу. Про зростання популярності товарів АПК Польщі свідчить географія експорту: серед головних споживачів є розвинені країни світу та головним ринком збуту залишаються країни-члени ЄС. Зокрема подвоївся експорт у південні країни європейського союзу, а саме у Іспанію та Італію. Товарообіг з Іспанією зріс у 2,4 рази, а обсяг експорту в 3 рази. Обсяг торгових відносин з Італією зріс до 20,4 млрд. дол. США. В останні роки обсяг експорту в ці країни продовжує зростати. Починаючи з 2004 року Польща збільшує обсяги експорту і у Східну Європу, так збільшились поставки товарів до Росії у 3,5 рази, до Республіки Білорусь у 4 рази та до України у 2,6 разів [1].

У своєму звіті «Що очікує Польщу через 5 років» за 2018 рік МВФ відзначило, що тенденція скорочення обсягу ВВП всіх країн-членів ЄС не

завдасть значного негативного впливу на економічний ріст Польщі. Дане твердження підтвердили і економічні показники розраховані МВФ та OECD.

По оцінкам OECD темп зростання польської економіки забезпечив Польщі 1 місце серед країн Європейського союзу, а за даними МВФ 2 місце [25].

На рис.2.1 наведено позицію Польщі у рейтингу країн Європи по темпу зростання економіки

Рис.2.1. Місце Польщі в рейтингу країн Європи по темпу зростання економіки

Джерело: розроблене автором на основі даних Organisation for Economic Co-operation and Development. OECD Economic Outlook (2019)

Тут варто зазначити, що у випадку з OECD, яка аналізує показники 46 країн з найбільшими економіками світу, Польща займала 1-е місце і раніше - в 2009 році, коли Польща була однією з небагатьох країн, які не потерпіли під час кризи.

Сьогодні OECD дає Польщі 4-е місце в світі, прогнозуючи, що в 2019 році зростання польського ВВП складе 4,23%, а випередять Польщу тільки Китай, Індонезія та Індія. Міжнародний Валютний Фонд аналізує куди більшу групу країн - 194 - і вперше настільки високо оцінює темп зростання польського ВВП, тим самим роблячи 2019-2020 - найкращим періодом у новітній історії Польщі.

Всього 4 роки тому, місце Польщі в рейтингах МВФ за темпами зростання економіки було куди нижче: 18-е місце в Європі і 64-е місце в світі.

Окремо нагадаємо, що у вересні 2018 року, завдяки високим показникам, індексне агентство FTSE Russel, визнав Польщу т.зв. «Розвиненим ринком» - developed markets [15].

Тим самим Польща приєдналася до 25 інших розвинених країн: зокрема Німеччини, Японії, США і т.д. Варто відзначити, що незважаючи на те, що польська економіка традиційно сильна залежна від європейського капіталу, останнім часом РАІН (Польське агентство по інвестиції і торгівлю) все частіше дивиться в бік Азії. До 204,3 млрд євро зріс показник польського експорту протягом 2019 року, що на 7,1 % більше, ніж за 2018 р. Проте слід відмітити, що по результатам 2019 року платіжний баланс торговельних відносин залишається негативним: від'ємне значення склало 3,1 млрд. євро.

Найбільша частка експорту припадає на розвинені країни (177,9 млрд євро), зокрема країни Європейського Союзу (164,3 млрд євро). В обох випадках зростання експорту становило відповідно 7,4 і 7,5 %. Ненабагато вищою була динаміка продажів до країн Центрально-Східної Європи – 7,9 %, натомість низьким було зростання експорту на ринки, що розвиваються, – 1,9 %.

Імпорт за 12 місяців 2019 року склав 207,4 млрд євро і зростав швидше, ніж експорт – порівняно з попереднім роком він збільшився на 9,7 %.

За даними Головного управління статистики, серед основних торговельних партнерів Польщі спостерігається зростання експорту до США, Німеччини, Росії, Нідерландів, Угорщини, Франції, Чехії, Швеції та Великобританії, а імпорту – з усіх країн із першої десятки торговельних партнерів. Найважливішим із них залишається Німеччина, частка якої в польському експорті зросла до 28,1 % (57,5 млрд євро за 11 місяців) від 27,5 % роком раніше. У випадку експорту другим одержувачем є Чехія з часткою 6,4 % (13 млрд євро), а третім – Великобританія (частка 6,2 %, 12,7 млрд).

За прогнозами Національної торгової палати, у 2021 р. польський експорт збільшиться до 229 млрд євро, що, як очікується, принесе зростання на 7,2 % порівняно з 213,6 млрд євро, на які оцінюється експорт за 2020 р. [25].

За період з 1991 по 2019 роки експорт польської продукції збільшився у десять разів. Зокрема, після вступу Польщі у 2004 році до складу Європейського союзу, відбулось збільшення експорту продукції на 89,1 млрд. євро [14].

Найбільшим було зростання експорту у таких роках: 2000, 2003, 2004 та 2006 рр. В цей період темп приросту експорту складав від 16% до 25%. При цьому скорочення експортних операцій за останні п'ятнадцять років відбувався лише раз, а саме у 2009 (вкорочення склало 8% від попереднього періоду). Проте така ситуація була викликана загостренням світової фінансової кризи, що мала негативний вплив на всі економіки світу.

Слід відмітити і зростання експорту послуг, проте зростання експорту послуг мало нижчий темп приросту: лише 2,9% за тринадцять років. Далі розглянемо динаміку польського експорту (рис.2.2) [25].

Таким чином, обсяги польського експорту свідчать про тенденцію щорічного зростання за період 2008 -2019 рр.

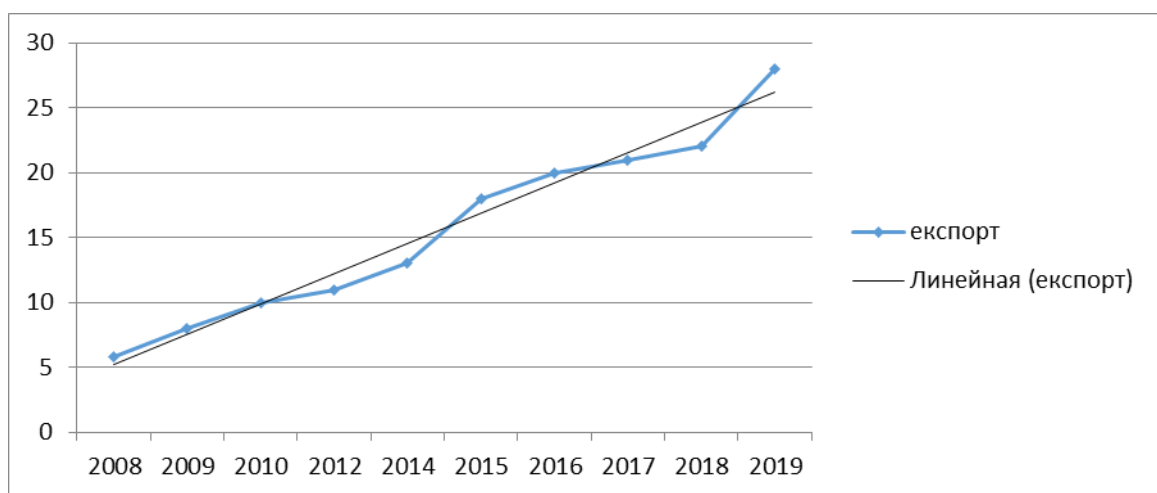

Рис.2.2 – Динаміка польського експорту за період 2008-2019 рр.

Джерело: розроблене автором на основі даних Organisation for Economic Co-operation and Development. OECD Economic Outlook (2019)

Особливий інтерес представляють результати розвитку експорту польських сільськогосподарських товарів у 2003-2018 рр., що відображені на графіку рис.2.3

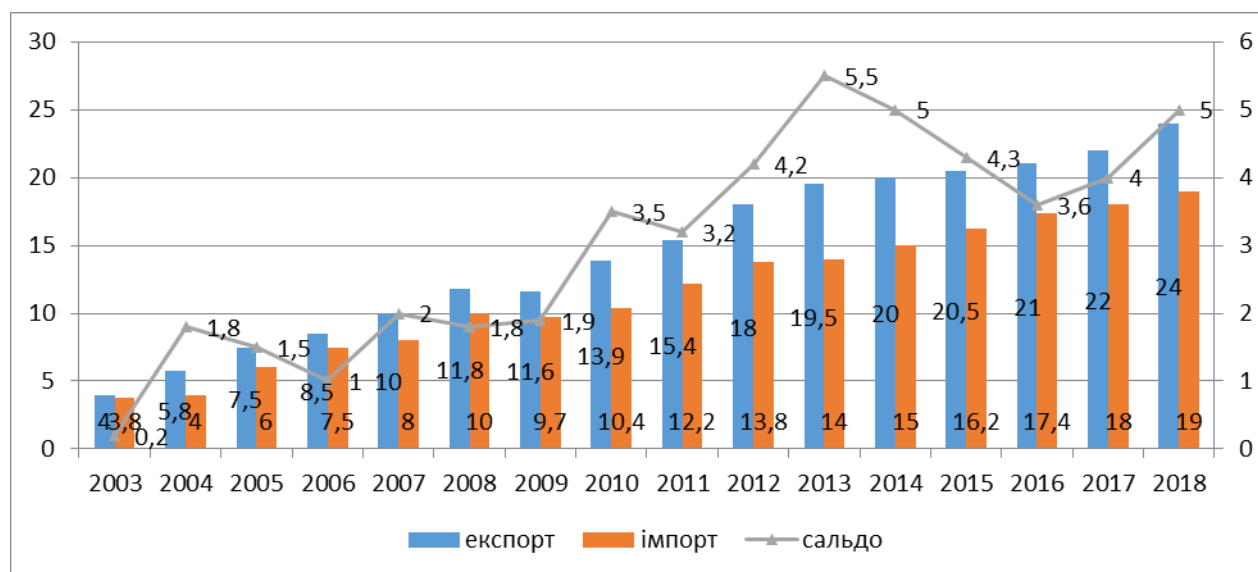

Рис.2.3 – Динаміка експорту та імпорту польських сільськогосподарських товарів за період 2003 -2018 рр [25]

Джерело: розроблене автором на основі даних Organisation for Economic Co-operation and Development. OECD Economic Outlook (2019)

Проаналізувавши рис.2.3, треба сказати, що відбувається збільшення експорту польських сільськогосподарських товарів у 2003-2018 рр. При цьому, Польща мала позитивне сальдо у торгівлі сільськогосподарськими товарами, яке щорічно зростає.

Структура польського експорту зазнала значних змін за останні 20 років. Наразі більшу частку становить експорт високотехнологічного та автоматизованого обладнання. Перше місце посідає експорт продукції галузі електромашинобудування. Так, для прикладу, у 2018 році сума надходжень від експорту цих товарів склала 59,8 млрд. євро, при цьому темп зростання склав 6,2% в порівнянні з попереднім роком [22].

В 2019 році зберіглась тенденція зростання експорту саме в цій сфері – на 6,9% більше ніж у 2018 році. Статистичні данні вказують на те, що Польща, протягом останніх років, обігнала навіть таких світових лідерів-експортерів в галузі виробництва складної побутової техніки як Німеччина, Італія та Англія. Така тенденція зумовлена тим, що велика кількість виробників відомих брендів

налагодили виробництво своєї продукції саме в Польщі, а 80% продукції цих виробників постачається на експорт. Також Польща стала великим центром автомобілебудування та виробництва автозапчастин, які значною мірою виробляються саме на експорт. На її території відкрили свої представництва такі гіганти як «Фольксваген» та «Пежо».

Як вже зазначалось, ще однією важливою статтею експорту Польщі є експорт сільськогосподарської продукції та хімічної промисловості.

В таблиці 2.1 наведено основну групу товарів, що постачалися на експорт Польщею в 2019 році

Таблиця 2.1

Структура експорту Польщі станом на 31.12.2019 р.*

Назва товару	Структура в експорті, %	Темп росту по відношенню до 2018 р.,%
Живі тварини; продукти тваринного походження	30,0	112,4
Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості	9,2	108,6
Промислові товари, що класифікуються згідно сировини	20,2	102,6
Машини, механізми та транспортні засоби	27,6	108,0
Різні промислові товари	13,0	110,1

*Складено автором за [10]

Ще одним яскравим прикладом успіху у виході польських виробників на зовнішні ринки є виробництво яхт. У сфері будівництва працює близько 1000 підприємств, вони щорічно виробляють близько 220 яхт, при цьому 95% усіх яхт постачається на експорт. Хоча вартість експорту яхт становить лише 0,15 відсотків від загального експорту, польські фахівці вважають його важливим, оскільки цей сектор є одним з небагатьох у Польщі, який досяг статусу серед міжнародних виробників статусних товарів класу «люкс»

Згідно з даними Головного управління статистики Польщі, що представлені згідно з міжнародними стандартами, географія польського експорту в 2018 році була такою (Табл. 2.1).

Таблиця 2.2

Географічна структура польського експорту у 2018 році*

Категорія країн	в млрд.євро	% до загального обсягу	% до 2017 року 2017 =100
Експорт, всього	354,9	100,0	108,0
Розвинуті країни	286,9	81,9	107,4
в т.ч.ЄС	216,2	75,0	106,3
в т.ч. зона євро	178,6	50,7	105,6

Продовження таблиці 2.2

Країни, що розвиваються	38	8,7	115,3
Країни Центрально-Східної Європи	20	9,4	107,7

*

На діаграмі (рис.2.4) представлені долі у польському експорті 10 країн – головних торговельних партнері Польщі, які закуповують 66% польських експортних товарів.

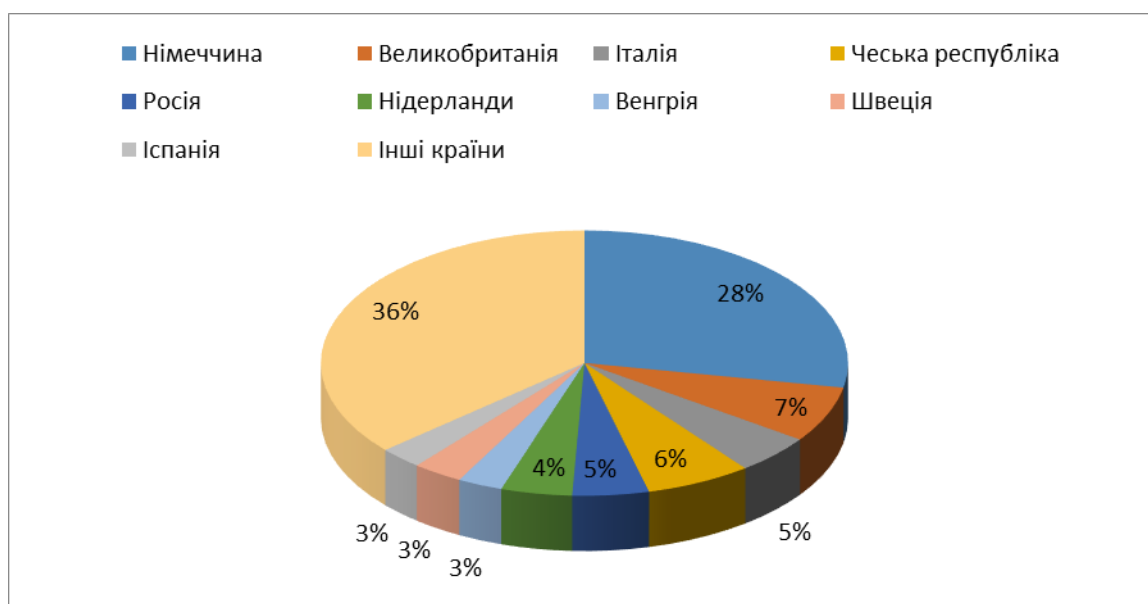

Рис. 2.4 – Головні країни – імпортери польських товарів у 2018 р.

Джерело: розроблене автором на основі даних Organisation for Economic Co-operation and Development. OECD Economic Outlook (2019)

Як видно з наведених в таблиці 2.2 та діаграмі 2.4, основними експортними ринками Польщі в 2018 році були розвинуті країни та інші країни - члени Європейського Союзу. ЄС в цілому поглинає 75% загального обсягу експорту Польщі, в т.ч. країни зони євро – 51%. Експорт до країн ЄС зріс в минулому році на 6,3%, в той час як продажі в країни єврозони зросли на 5,6%.

Найважливішим експортним ринком для польських компаній традиційно залишається Німеччина – 26,3% від загального експорту. Іншими важливими ринками є Великобританія, Чехія, Франція (6,0% - 6,4%), а також Італія, Росія, Нідерланди. Британський ринок поступово "відкрився" для польських компаній, зокрема, у зв'язку з тим, що багато з відвантажених туди польських товарів головним чином призначено для поляків, що живуть і працюють у Великобританії.

Якщо експорт до розвинутих країн зростає повільно, то на ринки, що розвиваються, та в країни Центральної та Східної Європи, таких як Росія, Україна і Білорусь він збільшувався більш високими темпами, що фактично уможливило високий загальний показник росту експорту. Так, в минулому році польський експорт на ринки, що розвиваються, збільшився на 15,3%, а Центральної та Східної Європі – на 7,7%.

За результатами 2018 року помітно зріс експорт до таких країн з розвинутою економікою, що не є членами ЄС, як Норвегія (на 26,3 %) та США (на 20,6 %). Зростання експорту до таких країн з економікою, що розвивається, як Сербія, становило 77 %, ОАЕ - 66,5 %, Республіка Корея - 32,6 %.

Польський експорт до країн СНД склав 15,3 млрд.євро, що на 7,8 % більше у порівнянні з минулим роком. Експорт до України виріс на 5,2 %, Росії - на 6,1 % і до Республіки Білорусь – на 17,1 % [10].

2.2 Аналіз факторів, що впливають на стан іноземного інвестування в Польську економіку

Якщо проаналізуємо інвестиційний портфель РАІН і звернемо увагу на інвестиції з групи non-EU, то на сьогоднішній день 3-м найбільшим капіталом є корейський з більш ніж 260 компаніями працюють в Польщі. У червні 2019 американське агентство Conway Analytics дало Польщі 5-е місце в світі по залученню іноземних інвестицій в ранкінгу Global Best to Invest 2019.

Однак, щоб мати можливість підтримувати такий темп економічного розвитку, Польща змушена все частіше покладатися на працівників-емігрантів.

Вигідне розташування і дешева робоча сила допомагають залучати іноземні інвестиції. Доведено Польщею. Сальдо прямих іноземних інвестицій у Польщі складає 5,6 мільярда доларів, тобто в країну було вкладено на 5,6 мільярда більше, ніж польські громадяни інвестували в закордонні компанії [25].

Завдяки комплексній державній підтримці малого і середнього бізнесу, Польща є світовим лідером по поліпшенню роботи підприємців. Особлива увага приділяється питанням реєстрації прав власності, оформлення кредитів, захист інвестицій, торговельній політиці, забезпечення контрактів і проведення процедури банкрутства. Згідно зі звітом Doing Business, на сьогоднішній день саме в Польщі спостерігаються максимальні темпи поліпшення умов ведення підприємницької діяльності, а крім цього, Польща залишається єдиною країною Євросоюзу, яку не зачепила світова економічна криза. Її загальний ВВП за останні роки досяг 15,8% - це найвищий показник в ЄС.

Протягом останніх трьох років у Польщі обсяги капітальних інвестиційних вкладень в економіку країни збільшилися в 2,5 рази, що свідчить про реальну активізацію інвестиційних процесів. У середньому за розглянутий період щорічні темпи приросту капітальних інвестицій становлять 44,2%. У структурі капітальних інвестицій Польщі за 2016–2018 рр. найбільшу питому вагу – близько 50% – займало таке джерело фінансування, як власні кошти підприємств та організацій: Розглянемо динаміку змін частки фінансування завдяки власним коштам підприємств за період 2016 – 2018 рр. (рис. 2.5).

Інвестиційні проекти, які зосереджені в Польщі, переважно стосуються галузей фінансів, бізнес-послуг, транспорту та комунікацій. У 2005–2018 рр. у цих сферах було реалізовано 95% проектів у Польщі. Водночас хоча від 2013 р. і зростає кількість нових інвестицій у виробничому секторі Польщі, все ж помітна тенденція до зниження частки цього сектора у загальному обсязі закордонних інвестицій у Польщу із 81% у 2005 р. до 62% у 2018 р. У промислові проекти іноземці вкладають гроші менш охоче, ніж, наприклад, у сферу послуг, яку

експерти називають головною рушійною силою інвестицій у польську економіку в майбутньому [5].

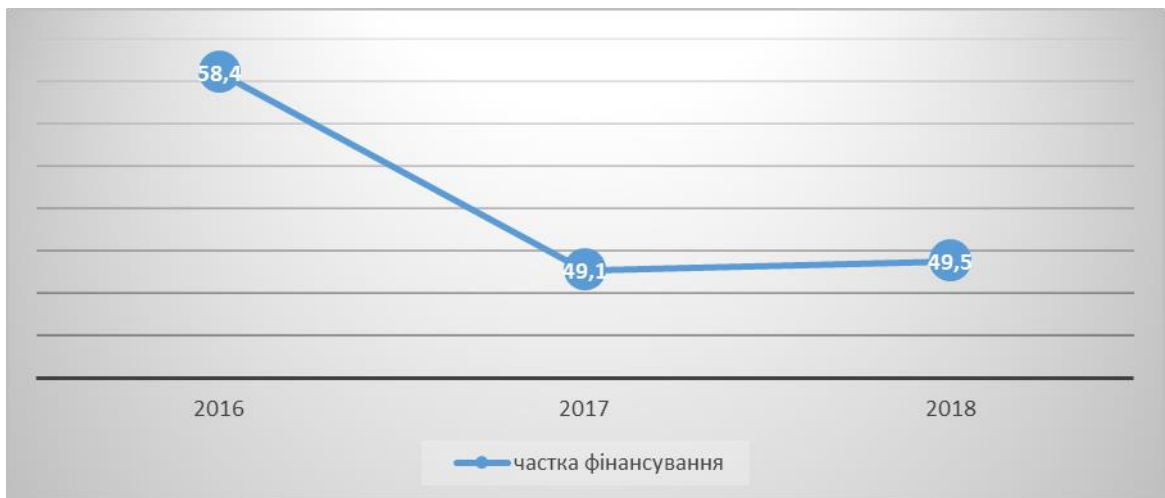

Рис. 2.5 – Динаміка частки фінансування інвестицій за рахунок власних коштів підприємств

Джерело: розроблене автором на основі даних Organisation for Economic Co-operation and Development. OECD Economic Outlook (2019)

Внутрішній ринок Польщі є одним з найбільших в Європі, так як в країні проживає майже 40 млн осіб. За чисельністю населення ця держава посідає шосте місце в ЄС і перше в Східній Європі. Польща є членом Євросоюзу і має вигідне географічне положення. Як наслідок, у інвесторів з'являється можливість поставляти товари і послуги на ринок об'єднаної Європи, який включає 500 млн потенційних споживачів. У числі основних європейських торгових партнерів Польщі - Німеччина, Франція, Італія, Чехія, Іспанія, Україна, а також Великобританія.

Уряд і парламент Польщі регулярно приймають програми, спрямовані на пожвавлення бізнес-середовища. Як приклад можна назвати Конституцію для бізнесу, яка стала консолідованим нормативно-правовим актом, що регулює господарську діяльність. Документ покликаний значно полегшити роботу компаній, в тому числі за допомогою ліквідації або зниження правових бар'єрів, захистити від змін в тлумаченні законодавства та зайвого контролю з боку

державних органів, обмежити зобов'язання наймачів перед працівниками, спростити розрахунок податків і соціальних внесків.

Крім того, польський законодавець розробляє правила гри для принципово нової організаційно-правової форми юридичної особи, завдяки чому воно зможе залучати фінансування за допомогою сучасних інструментів, в тому числі краудфандінга.

С 2020 з 2022 рік Польща отримає від Брюсселя в цілому більше 120 млрд євро у вигляді субсидій ЄС: в рамках так званої політики згуртування буде передано понад 82 млрд євро, ще 32 млрд надійдуть по лінії сільськогосподарської політики. У 2011-2017 роках країна вже отримала від ЄС більше 100 млрд євро, в тому числі 68 млрд в рамках політики гуртування [25].

Кошти призначені для сфер, які вносять найбільший вклад в економічний розвиток, підвищення рівня зайнятості і модернізацію економіки, і, крім іншого, будуть інвестовані в наукові дослідження, будівництво автомобільних і залізних доріг, громадський транспорт, енергетику, підтримку бізнесу, розвиток широкопasmового інтернет-інфраструктури і професійну перепідготовку безробітних. Іноземні інвестори також зможуть користуватися зазначеними засобами для заняття бізнесом в Польщі.

Серед значущих переваг Польщі можна виділити постійно розвивається інфраструктуру: автомобільні і залізні дороги, авіаційний і морський транспорт, широку мережу вантажних складів і терміналів. Через Польщу проходять кілька жвавих міжнародних транспортних шляхів сукупної протяжністю 5 тис. Км (Берлін - Львів, Берлін - Москва, Білосток - Прага, Гданськ - Цешин, Гданськ - Львів).

Планується, що до 2022 року на польській ділянці Транс'європейської транспортної мережі TEN-T розташується 21 пересадочний і перевантажувальний вузол. У 2020-2025 роках загальний обсяг витрат на дорожню інфраструктуру перевищить 140 млрд злотих (близько 40 млрд доларів). До 2023 року буде побудовано 1800 км національних доріг і швидкісних автомагістралей.

З 2018 по 2023 рік заплановано збільшення до 31 млн злотих (з них 22 млн - кошти ЄС) витрат на розвиток і модернізацію інфраструктури залізничного транспорту. З 2017 по 2022 рік загальний розмір інвестицій в морський транспорт повинен перевищити 6,5 млрд злотих, а оборот товарного потоку в польських портах - 80 млн т на рік [25].

Інвестори CEЗ можуть користуватися державною підтримкою у вигляді звільнення від податку на прибуток, відрахування з оподаткованої бази податку на прибуток інвестиційних витрат і витрат, пов'язаних зі створенням нових робочих місць. Підприємства деяких ВЕЗ звільнені від податку на нерухомість.

Резиденти ВЕЗ також можуть розраховувати на інші преференції, наприклад на оренду або купівлю за конкурентноздатною ціною земельної ділянки, повністю підготовленого для здійснення підприємницької діяльності. В арсеналі підтримки - безплатне сприяння в проходженні процедур, необхідних для старту бізнесу, покриття витрат на навчання стажистів, надання додаткового фінансування при створенні нових робочих місць. За розрахунками економістів, кожен секунду в польські CEЗ інвестується в середньому 215 злотих, або близько 60 доларів. Серед провідних інвесторів CEЗ можна виділити компанії: General Motors, Volkswagen, Toyota, Opel, Michelin, Shell, UBS, Ericsson, Fujitsu, Indesit, IBM, IKEA, Electrolux, Gillette, LG.

2.3 Оцінка інвестиційного клімату Польщі та ступень привабливості для українських інвесторів

Перспективи майбутнього зростання, зумовлені внутрішнім попитом та надходженням коштів ЄС з фінансових рамок 2014-2020 рр., і надалі залучатимуть інвесторів, які прагнуть отримати доступ до динамічного ринку Польщі, який налічує понад 38 мільйонів людей, та до більш широкого ринку ЄС, який налічує понад 500 мільйонів. Добре диверсифікована економіка Польщі зменшує свою вразливість до зовнішніх шоків, хоча вона в значній мірі залежить від ЄС як ринку експорту. Іноземні інвестори також називають добре освічену

робочу силу Польщі як основну причину інвестування, а також її близькість до основних ринків, таких як Німеччина. Американські фірми представляють одну з найбільших груп іноземних інвесторів у Польщі. Національний банк Польщі в 2017 році обсяг інвестицій США в Польщу оцінює у близько 6 млрд. доларів США, хоча, враховуючи непрямі інвестиційні потоки через дочірні компанії, може бути досягнуто 43 млрд. Доларів США, за даними Американської торгової палати в Польщі. Історично прямі іноземні інвестиції (ПІІ) були найбільшими в автомобільній та харчовій промисловості, за ними йшли машини та інші металеві вироби та нафтохімія. Послуги “спільного офісу”, такі як бухгалтерські, юридичні та інформаційні технології, включаючи дослідження та розробки (R&D), є найбільш швидкозростаючими галузями для іноземних інвестицій у Польщі. Уряд прагне сприяти вітчизняному виробництву та можливостям передачі технологій при присудженні військових тендерів. Є також деякі інвестиційні та експортні можливості в енергетичному секторі - як негайні (природний газ), так і довгострокові (ядерна енергетика, модернізація енергетичних мереж та офшорний вітер) - оскільки Польща прагне диверсифікувати свою енергетичну суміш та зменшити забруднення повітря.

Оборона - ще одна перспективна галузь експорту США. Уряд Польщі активно модернізує свій військовий запас, представляючи хороші можливості для оборонної промисловості США. У 2018 році він підписав свій найбільший в історії оборонний контракт, взявши на себе зобов'язання придбати систему протиракетної оборони PATRIOT, а в 2019 році підписав контракт на придбання ракетно-артилерійської системи високої мобільності (HIMARS). У лютому 2019 року Міністерство оборони оголосило про свій оновлений план технічної модернізації, в якому перераховані його найголовніші програмні пріоритети, при цьому прогнозується збільшення бюджетів на модернізацію оборони з приблизно 3,3 млрд. Доларів США у 2019 році до приблизно 7,75 млрд. Доларів США у 2025 році [17].

Інформаційні технології та кібербезпека разом з інфраструктурою також показують обіцяють, оскільки муніципалітети Польщі зосереджуються на

мережах розумних міст. Проект центрального аеропорту на 10 мільярдів доларів США може надати американським компаніям можливості в управлінні проектами, консалтингу, зв'язку та будівництві. Уряд прагне розширити економіку шляхом підтримки високотехнологічних інвестицій, підвищення продуктивності праці та зовнішньої торгівлі, а також підтримки підприємництва, наукових досліджень та інновацій шляхом використання внутрішнього фінансування та фінансування з боку ЄС.

У 2018 році в Польщі відбулось значне зростання оптових цін на електроенергію, в основному завдяки зростанню ціни на вугілля та дозволів на викиди в ЄС. Уряд запропонував новий закон, який захищає побутових споживачів від зростання цін на електроенергію, але законопроект суперечив Європейській комісії (ЄК) через відсутність повідомлення про те, що становить заходи державної допомоги.

Деякі організації, зокрема приватні бізнес-асоціації та профспілки, висловлювали занепокоєння тим, що зміни політики були введені швидко та без широких консультацій, збільшуючи невизначеність щодо стабільності та передбачуваності бізнес-середовища Польщі. Деякі приклади включають одноразові банківські свята (з нагоди святкування 100-річчя відродження Польщею незалежності) із попередженням менше місяця та значний перегляд податків, який пройшов після того, як фірми вже підготували бюджети на майбутній рік. Попередні пропозиції щодо запровадження законодавства про деконцентрацію ЗМІ викликали занепокоєння серед іноземних інвесторів у цьому секторі; однак ці пропозиції поки що затримані.

Польська податкова система зазнала багатьох змін за останні три роки з метою збільшення бюджетних надходжень, включаючи більш ефективний контроль та збір податків. Податковий законопроект від листопада 2018 року включав низку важливих змін для іноземних інвесторів, таких як штрафи за агресивне податкове планування, зміни до податку, що утримується, стимули до НДДКР та вихідний податок на корпорації та фізичних осіб.

Польська економіка надзвичайно добре дала собі раду в умовах світової економічної кризи, незважаючи на те, що, як і інші країни, вона відчуває потужний вплив кризових явищ на окремі процеси. Впродовж усього 2008 року у Польщі було зафіксовано високі темпи економічного зростання, хоча у першому півріччі 2008-го це не було поодиноким явищем серед країн — членів Євросоюзу: вище, ніж у Польщі (6,4%), зростання в першому кварталі 2008 року мали також Румунія (8,9%), Словаччина (8,2%) і Литва (7,0%) [14]. Проте в наступні місяці ситуація почала змінюватися, і вже в четвертому кварталі 2008-го Польща вийшла на провідні позиції за показниками економічного зростання, хоч і її результат був значно нижчим, ніж у попередні періоди.

Торік Польща отримала сукупні 2,6% зростання ВВП, що зумовлено і посиленням світової кризи, і послабленням кон'юнктури серед головних торговельних партнерів. Однак треба наголосити, що аж у 19 країнах — членах Європейського Союзу в останньому кварталі 2008 року було зафіксовано економічний спад [1].

У першій половині 2009 року масштаб кризи та кількість охоплених нею держав ЄС зростали, і у другому кварталі 2009-го з'ясувалося, що Польща залишилася єдиною серед європейських країн, де спостерігався приріст ВВП. Польський показник економічного зростання сягнув 1,2% (за даними Євростату; натомість, за польською статистикою, зростання ВВП Польщі у першому кварталі 2009-го становило 0,8, а в другому — 1,1%). Це був один з небагатьох додатних результатів розвитку у світі [14].

Згідно з опублікованим на початку листопада 2009 року економічним прогнозом для держав ЄС, Європейська комісія передбачає, що Польща буде єдиною країною Євросоюзу, яка у 2009 році матиме економічне зростання, що свідчить про небачений досі масштаб кризових процесів у світі. Європейська комісія наголосила, що міцний фундамент польської економіки дозволив їй краще, ніж будь-якій іншій державі Центрально-Східної Європи, пережити світову кризу.

У 2008 р. зросли шанси на реалізацію прагнень Польщі стосовно посилення східної політики, що було спричинено діяльністю Франції у Середземноморському напрямку. В березні 2008 р., після засідання Європейської Ради, на якому лідери держав-членів ЄС схвалили проект Союзу для Середземномор'я, міністр закордонних справ Польщі Р. Сікорський пообіцяв невдовзі подати пропозиції про поглиблення зв'язків зі східними сусідами, охопленими Європейською політикою сусідства. Польща сподівалася, що після прийняття ініціативи, спрямованої на активізацію південного виміру ЄПС, їй буде легше отримати згоду ЄС на поглиблення відносин зі східними сусідами. Ініціатива Східного партнерства була представлена спільно Польщею та Швецією на зустрічі міністрів закордонних справ 26–27 травня 2008 р. Варто відзначити, що Чеська Республіка, яка у квітні 2008 р. представила власні пропозиції з поглиблення східного виміру ЄПС, надала свою тверду підтримку цій ініціативі. Вона також взяла участь у розробці більш детального проекту Східного партнерства Польщі та Швеції, який було подано до Європейської Комісії в жовтні 2008 р. [11]. Надалі Польща зосередилася на агітації за підтримку ініціативи Східного партнерства, як у структурах ЄС, так і в окремих державах-членах. Польські політики та державні діячі провели інтенсивні консультації з Європейською Комісією, спрямовані на включення пропозицій, що містилися в проекті Східного партнерства, у майбутню комунікацію Європейської Комісії з цього питання.

Польща також прагнула створити «фронт» країн, що підтримують Східне партнерство. 24 листопада 2008 р. у Варшаві пройшла зустріч міністрів закордонних справ країн Вишеградської групи, а також Болгарії, Литви, Латвії, Румунії та Швеції. Її учасники висловились на користь того, щоб ЄС запропонував своїм східним сусідам нові форми співпраці в рамках Східного партнерства, щоб допомогти їм наблизитися до норм і стандартів ЄС, створити зони вільної торгівлі та започаткувати процес полегшення руху громадян, який у довгостроковій перспективі призведе до скасування візового режиму [7]. Польща проводила також інтенсивні консультації з Німеччиною, Францією, Великою

Британією та іншими членами ЄС на різних рівнях. Спочатку відсутність будь-яких згадок про можливість розширення ЄС на схід у проекті Східного партнерства викликала деякі застереження серед окремих польських політичних сил.

Наприклад, найбільша опозиційна політична сила – партія «Право і справедливість» з цієї причини назвала проект недостатньо амбітним [10]. Однак у кінцевому рахунку жодна з польських політичних сил не виступила проти Східного партнерства. Польща, як і інші держави-члени ЄС, що підтримують розширення на схід, розглядає Східне партнерство як прагматичну відповідь на «втому від розширення». На думку Польщі, якби в ініціативі прямо йшлося про можливість розширення ЄС, вона не мала б жодних шансів бути схваленою всіма країнами-членами ЄС [5]. Між тим, нинішній формат Східного партнерства може допомогти країнам-адресатам реально наблизитися до ЄС і підготувати їх до можливої повної інтеграції в майбутньому. Важливу роль у цьому процесі будуть відігравати угоди про асоціацію, запровадження вільної торгівлі, лібералізація візового режиму тощо [5]. Нарешті, доповідь про зовнішню політику, зроблена міністром закордонних справ Р. Сікорським у Сеймі в 2009 р., також підтверджує, що Польща не відмовилася від прагнення до розширення Європейського Союзу на схід.

Україна та Польща мають міцний зв'язок, який пояснюється спільним розумінням потенційної небезпеки з боку Російської Федерації та військової загрози на сході Європи. І хоча Україна та Польща знаходяться в дещо різних стратегічних умовах (Польща є членом ЄС та НАТО), обидві країни чітко розуміють та сприймають дії Росії на сході як серйозну загрозу цілісності та незалежності країн. Можливо це зумовлено історичним досвідом обох країн.

Резонансу набирає питання міграції української робочої сили в Польщу. За різними даними у 2017 році з загальної кількості виданих Польщею робочих віз 81% було надано саме українцям, а загальна кількість робітників-українців у Польщі на даний складає приблизно 2 млн. чол. Приплив українських трудових ресурсів дав потужний імпульс до розвитку польської економіки, яка має гостру

нестачу працівників робітничих спеціальностей. Одночасно з цим українці отримують більш конкурентну заробітну плату ніж отримували в Україні, а також пересилаючи зароблені кошти назад до України сприяють надходженню валюти в нашу державу. Загальна сума перерахованих коштів з Польщі до України складає 3 млрд. доларів на рік. Таким чином, Польща стала головним напрямком для трудової міграції українців. Сприяло цьому також надання безвізового режиму між Україною та країнами ЄС, культурна та мовна схожість.

Проте необхідно відмітити необхідність посилення регулювання питання щодо негативного відношення до українців з боку поляків з метою уникнення та мінімізації проявів ксенофобії у Польщі.

Ще одним спільним фактором, що поєднують Україну та Польщу є питання енергетичної безпеки. І головними питаннями тут є: диверсифікація джерел постачання природного газу, транзит газу територією України, постачання скрапленого газу зі Сполучених Штатів.

В планах Польщі на 2022 рік стоїть відкриття «Балтійського газопроводу», який відкриватиме доступ до постачання природного газу з території Норвегії. Такий крок дозволить скоротити обсяги закупівлі газу з Росії та тим самим підвищити енергетичну безпеку та незалежність країни. Також Польща є одним з постачальників природного газу до України на умовах реверсу.

Найближчим часом найбільш суперечливим питанням у відносинах між Україною та Польщею залишиться питання суперечливих моментів спільної історії двох країн. Це питання може негативно вплинути на зближення наших країн. Обговорення історичних питань не можна пов'язати з якимись конкретними політичними силами чи партіями.

Підвищенню патріотичного духу в Україні сприяли військові дії на сході України. Разом із тим почали переглядати історію країни та проводити аналіз багатьох значимих історичних подій. Внаслідок цього піднялись досить неприємні питання та моменти спільної історії двох країн. Ще одним фактором підвищення патріотичного духу та загострення відносин з Польщею стали прояви ксенофобії у Східній Європі, виникнення проблем з прийомом біженців та інше.

Всі ці моменти можуть сприяти загостренню історичних суперечок між нашими країнами.

Обидві країни сприяли загостренню даного питання. Так, наприклад, Українська Верховна Рада ухвалила закон про «декомунізацію». Даний закон викликав незадоволення з боку Польського істеблішменту, оскільки даний закон передбачав встановлення покарання для тих хто не визнає героями захисників української незалежності, в тому числі і тих, що були причетні до Волинської трагедії, яку у 2016 році сеймом Польщі було проголошено геноцидом польського народу [6]. Даний закон викликав незадоволення з боку Польського істеблішменту.

У відповідь на демонтаж пам'ятнику УПА у польському селищі Україна не дозволила проводити ексгумацію тіл поляків на своїй території. В свою чергу у 2018 році Сеймом було прийнято рішення дозволити кримінальну відповідальність за спростовування та заниження вини українських націоналістів по відношенню до поляків у 1925-1950 роках [6].

Така тенденція, скоріш за все і надалі втримається і градус загострення міжнародних відносин збільшуватиметься доки одна зі сторін не буде готова піти на примирення. На даний момент можна сказати, що жодна зі сторін конфлікту не готова до примирення. Слід зазначити, що цей конфлікт відіграє на руку спільним ворогам України та Польщі. Вирішення даного питання позитивно вплине на розвиток обох країн.

Як вже зазначалось, питання безпеки є одним з головнішим у відносинах Польщі та України. Україна має об'єктивно оцінювати свої позиції: Україна на відміну від Польщі не є членом НАТО, а тому загроза нашої безпеки є більшою ніж у Польщі. Зі сторони Україні кращим є спрямована військова підтримка з боку Польщі, а ніж визнання та підтримка ідеологічних та історичних питань. Для плідної співпраці є широкі можливості, оскільки обидві держави сприймають одна одну як найбільшого та перспективного стратегічного партнера. Сприятиме цьому і відсутність значних причин для конфліктів. Україна, зі свого боку, може забезпечити збільшення впливу Польщі у Східному партнерстві та у ЄС загалом.

Подальше зближення наших сприятиме полегшенню входження України до об'єднань НАТО та ЄС.

Ще одним напрямком зближення міжнародної співпраці є підвищення регіональної безпеки. Збільшення уваги до українського питання на самітах Вишеградської групи та інших зборах пов'язаних з обговоренням питань безпеки буде корисним для обох держав. Оскільки якщо Україна не зможе дати відсіч Російській агресії, Європейський союз і Польща зокрема матиме під боком потужного військового агресора.

Зміцнення енергетичної безпеки регіону має таке ж значення як і зміцнення військової безпеки. Серед головних питань є: диверсифікація джерел постачання газу та підвищення енергоефективності країн.

З вересня 2015 року Закон про контроль за певними інвестиціями передбачає перевірку національних питань безпеки на придбання у секторах високого ризику, включаючи: виробництво та розподіл енергії; видобуток, переробка та розподіл нафти; телекомунікації; засоби масової інформації та майнінг; і виробництво та торгівля вибуховими речовинами, зброєю та боєприпасами. Польща підтримує перелік стратегічних компаній, до яких можна вносити зміни будь-коли, але оновлюється принаймні раз на рік, зазвичай наприкінці грудня. Здається, механізм перегляду національної безпеки не є фактичним бар'єром для інвестицій і не надто націлений на інвестиції США. Відповідно до Закону, до придбання акцій стратегічних компаній (включаючи придбання власних паїв у суб'єктах господарювання та / або їх підприємствах) покупець (іноземний або місцевий) повинен повідомити про це контролюючий державний орган та отримати схвалення. Обов'язок інформувати контролюючий державний орган поширюється на операції, пов'язані з придбанням "матеріального пакету акцій" у компаніях, що підлягають особливому захисту. Закон передбачає, що за повідомлення не передбачено штраф до 100 000 000 злотих (приблизно 25 000 000 доларів США) або покарання у вигляді позбавлення волі від шести місяців до п'яти років (або обидва штрафи разом) для особи, яка

діє від імені юридичної особи або організації підрозділ, який купує матеріальний пакет акцій без попереднього повідомлення.

Правляча партія "Право і справедливість" сформувала нове міністерство фінансів, щоб закріпити урядовий контроль над державними підприємствами. Уряд розпустив міністерство енергетики Польщі, передавши повноваження цієї агенції новому Міністерству державних активів. Віце-прем'єр-міністр та міністр державних активів оголосив, що він буде прагнути консолідувати державні компанії зі схожими профілями, включаючи об'єднання найбільшої польської державної фірми "Орлен" з державною "Енергою". Одночасно уряд працює над зміною правил управління державними компаніями, щоб мати кращий контроль за діяльністю фірм. Буде призначено новий уповноважений уряд з питань реформи нагляду за власністю.

Як частина антикризового щита COVID-19, Міністерство розвитку планує запропонувати дворічний захист поглинання для польських фірм з оборотом не менше 10 млн. Євро (майже 10 млн. Дол. США). Законопроект створює "тимчасову складну систему контролю за діями, які можуть загрожувати безпеці, порядку та охороні здоров'я суб'єктами, що не входять до ЄС та ЄЕЗ", за словами авторів дослідження впливу. Кваліфікація поширюється на державні фірми або фірми з різних визначених галузей. Міністерство державного майна готує подібні та більш постійні заходи.

Польський уряд продовжує впроваджувати реформи, спрямовані на покращення інвестицій клімат з особливим акцентом на сектор МСП та інновації. Польща реформувала свої податкові стимули до НДДКР новими правилами та змінами, що заохочують ширше використання податкових пільг на НДДКР. З 1 січня 2019 року було запроваджено новий механізм зниження ставки податку на доходи, отримані від прав інтелектуальної власності (IP Box). Для отримання додаткової інформації дивіться Розділ 5 цього звіту.

У 2018 році було поступово запроваджено пакет із п'яти законів, що називаються "Конституцією бізнесу", призначеною для сприяння діяльності

малих вітчизняних підприємств. Основним принципом Конституції бізнесу є презумпція невинуватості власників бізнесу у відносинах з урядом .

Польща спростила виконання контрактів, запровадивши автоматизовану систему випадкового розподілу справ суддями. Незважаючи на ці реформи та інші, деякі інвестори висловили серйозні занепокоєння щодо надмірного регулювання, надмірно обтяжених судів та прокурорів та надто обтяжливих бюрократичних процесів. Спосіб проведення податкових перевірок значно змінився. Наприклад, у багатьох випадках апеляція проти висновків аудиту зараз повинна подаватися до органу, який видав первинний висновок, а не до вищого органу чи третьої сторони. Польща також дозволила підприємствам швидше отримувати послуги з електроенергії, впровадивши нову платформу обслуговування споживачів, яка дозволяє комунальному підприємству краще відстежувати заявки на нові комерційні сполучення.

У Польщі підприємницька діяльність може здійснюватися у формі ФОП, цивільно-правового партнерства, а також комерційних товариств та компаній, що регулюються положеннями Кодексу комерційного партнерства та компаній. Індивідуальні та цивільно-правові товариства зареєстровані в Центральній реєстрації та інформації про бізнес (CEIDG), що розміщується у Міністерстві розвитку:

<https://prod.ceidg.gov.pl/CEIDG.CMS.ENGINE/?D; f124ce8a-3e72-4588-8380-63e8ad33621f>

Комерційні компанії класифікуються як товариства (зареєстроване товариство, професійне товариство, товариство з обмеженою відповідальністю та товариство з обмеженою відповідальністю) та компанії (товариство з обмеженою відповідальністю та акціонерне товариство). Товариство або компанія зареєстровано в Національному судовому реєстрі (KRS) і ведеться компетентним окружним судом для зареєстрованого офісу створеного товариства або компанії. Місцеві корпоративні юристи повідомляють, що відкриття бізнесу залишається витратним з точки зору часу та грошей, хоча реєстрація KRS у Національному судовому реєстрі складає в середньому менше двох тижнів згідно з даними

Міністерства юстиції та чотирьох тижнів згідно зі звітом Світового банку про ведення бізнесу за 2020 рік. Закон 2018 року запровадив новий тип компаній - PSA (Prosta Spółka Akcyjna - просте акціонерне товариство). PSA призначені для полегшення стартапів за допомогою більш простих та дешевих процедур реєстрації. Мінімальна початкова капіталізація становить 1 злотих (приблизно 0,26 доларів США), тоді як для інших типів реєстрації потрібно 5000 злотих (приблизно 1315 доларів США) або 50 000 злотих (приблизно 13 158 доларів США). PSA має раду директорів, яка об'єднує обов'язки правління та наглядової ради. Положення про УРП набуде чинності в березні 2021 року [14].

Нові положення Закону про публічні закупівлі (ЗОЗ), що транспонують положення директив ЄС, що координують правила державних закупівель, набули чинності 18 жовтня 2018 р. Ці норми застосовуються до проваджень, що стосуються контракти, вартість яких дорівнює або перевищує порогови ЄС.

Польські законодавці поступово оцифровують послуги КРС. Першою зміною, яка набрала чинності 15 березня 2018 року, було зобов'язання подавати фінансову звітність до Репозитарію фінансових документів через веб-сайт Міністерства фінансів. Також є нова вимога до представників та акціонерів компаній подавати заяви на свої адреси. Вимога подавати фінансову звітність виключно в електронній формі набрала чинності 1 жовтня 2018 року, і, починаючи з березня 2021 року, усі заявки повинні подаватись до комерційного реєстру в електронному вигляді

Польське агентство з інвестицій та торгівлі (РАІН) під егідою Польського фонду розвитку (ПФР) відіграє ключову роль у сприянні польським інвестиціям за кордон. Більше інформації про ПФР можна знайти в розділі 7 та на веб-сайті:

Міністр закордонних справ та Міністр розвитку (раніше називався Міністром підприємництва та технологій) суттєво реформували економічну дипломатію Польщі. Польське агентство з питань інформації та іноземних інвестицій (РАІІЗ) було реформовано в лютому 2017 року, щоб стати Польським агентством з інвестицій та торгівлі (РАІН). Секції сприяння торгівлі та інвестиціям в посольствах та консульствах по всьому світу замінили офіси РАІН.

Ці 70 офісів у всьому світі становлять глобальну мережу та включають шість у Сполучених Штатах.

РАІН допомагає підприємцям в адміністративно-правових процедурах, пов'язаних з конкретними проектами, а також допомагає розробляти юридичні рішення та знаходити відповідні місця, а також надійних партнерів та постачальників.

Агентство реалізує проєкспортні проєкти, такі як “Польські технічні мости”, присвячені розширенню інноваційних польських МСП.

Польща є членом-засновником Азіатського банку інфраструктурних інвестицій (АІІВ). Польща є співзасновником та активно підтримує Ініціативу трьох морів, яка прагне покращити зв'язок з півночі на південь у дорожній, енергетичній та телекомунікаційній інфраструктурі у 12 країнах на східному фланзі НАТО та ЄС.

В рамках Урядової програми фінансової підтримки експорту національний банк розвитку BGK (Bank Gospodarstwa Krajowego) надає іноземним покупцям фінансування на придбання польських товарів та послуг. Програма передбачає такі інструменти фінансування: кредит для покупців, наданий через банк покупців; кредит для покупців, що надається безпосередньо від БГК; придбання дебіторської заборгованості в кредит у постачальника за експортним контрактом; постфінансування документальних акредитивів; дисконтування дебіторської заборгованості за документарними акредитивами; підтвердження документальних акредитивів; та попереднє фінансування експорту. У травні 2019 року BGK та румунський банк розвитку EximBank заснували Фонд трьох морів - комерційну ініціативу з підтримки розвитку транспорту, енергетики та цифрової інфраструктури в Центральній та Східній Європі. У липні 2019 року BGK, Європейський інвестиційний банк та ще чотири банки розвитку (Французький фонд депозитів та консигнацій, Фонд депозитів та позик Італії, Іспанський офіційний кредитний інститут та Німецький кредитний інститут реконструкції) розпочали реалізацію “Спільної ініціативи про кругову економіку »(JICE), метою якої є усунення відходів, запобігання їх утворенню та підвищення ефективності

управління ресурсами. У 2019 році BGK також відкрив два міжнародні офіси: Лондон та Франкфурт.

PFR TFI SA, організація під егідою державної фінансової групи PFR, підтримує польських інвесторів, які планують або вже працюють за кордоном. PFR TFI також управляє Іноземним фондом експансії (CEZ), який надає позики на ринкових умовах іноземним структурам, що належать польським підприємцям.

РОЗДІЛ 3.

РОЗРОБКА МІЖНАРОДНОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЕКТУ ЩОДО ВІДКРИТТЯ СЕРВІСУ З РЕМОНТУ ТА ОБСЛУГОВУВАННЯ ЦИФРОВОЇ ПОБУТОВОЇ ТЕХНІКИ У ВАРШАВІ

3.1. Обґрунтування інвестиційної ідеї щодо створення проекту

Польща стає все більш привабливою для інвесторів з усього світу, зокрема і з країн колишнього СНД.

Перевагами ведення бізнесу в Польщі є стабільний розвиток економіки, навіть в порівнянні з розвиненими країнами Європи, також вона займає місце першості по різних показниках, зростання кількості партнерів на міжнародному торговому ринку, стійкість до економічних криз.

Серед головних факторів, що впливають на популярність Польщі в якості країни для інвестування є:

- сприятливий інвестиційний клімат, який зумовлений легкістю ведення бізнесу, прозорістю законодавства, стабільністю соціально-економічного розвитку та захист зі сторони влади всіх прав та свобод кожного;
- наявність кваліфікованої робочої сили. Більша частина працівників мають достатній рівень освіти, мають гарні амбіції та є працьовитими та завзятими;
- диверсифікованість економіки – в Польщі розвинуто багато сфер виробництва та надання послуг. Тут велика мережа потенційних підрядників та постачальників, а також потенційних клієнтів. Також Польща має великий інноваційний потенціал за рахунок функціонування на власній території кластерних та промислових технопарків, які займаються розробкою та виготовленням новітнього високотехнологічного обладнання для машинобудування, ІТ та виробництва продукції масового вжитку.
- стабільний макроекономічний розвиток економіки Польщі, а також політична безпека. Ці моменти дозволяють бути впевненим в майбутньому та

здійснювати довгострокове планування та прогнозування майбутніх економічних вигід.

- висока якість стандартів виробництва, яке відповідає всім європейським вимогам. Середовище ведення бізнесу є доволі гнучким та легко корегується під потреби споживачів;

- розвиненість інфраструктури дозволяє полегшити логістику доставки продукції до споживачів. Розгалужена мережа дорожнього та залізничного транспорту, розвиток ІТ, енергетичної галузі;

- доступність фінансових ресурсів, що є наслідок того, що Польща є одним з найбільших вкладників грошових фондів ЄС.

Зареєструвавши компанію в Польщі ви отримаєте:

- підвищення довіри та авторитету серед своїх компаньйонів та потенційних споживачів;

- потенційні нові замовлення та клієнти на території євроспільноти (адже європейські споживачі часто упереджено ставляться до продукції з країн колишнього СНД);

- полегшення отримання сертифікатів якості та патентів на продукцію, а також зменшення проблем з отриманням інших дозвільних документів на торгівлю;

- полегшення процесу торгівлі з іншими країнами ЄС, адже відсутні митні перепони, оскільки діє безмитний режим;

- відсутність корупції та сприятливі умови для ведення бізнесу, чере відсутність тиску з боку контролюючих органів, максимальна автоматизація процесу оподаткування;

- відкриття нових ринків для розширення бізнесу, зменшення необхідності в додаткових посередниках при здійсненні торгових операцій;

- доступність різних джерел фінансування бізнесу: доступні кредити, гранти, субсидії та пільги.

- можливість повного переорієнтування на європейський ринок;

- надійність європейських банків, що забезпечують безперебійний доступ до грошових коштів;
- можливість передачі на аутсорсинг певних функцій з метою економії витрат пов'язаних з обслуговуванням бізнесу;
- наявність саме таких контрагентів, яких потребують підприємства зі складним виробничим циклом.

Найбільш інноваційними та перспективними для інвестування містами є ті в яких здійснюють свою діяльність кластери. Серед таких можна виділити м. Гданськ. В цьому місті функціонує кластер промислової автоматики. Цей кластер включає до свого складу 57 фірм, серед яких 22 підприємства задіяні в виробництві, 19 фірм займаються наданням проектних послуг та робіт, решта займаються налагодженням збутових потоків та пошуком нових клієнтів. Таким чином було забезпечено більше 2200 робочих місць в цьому секторі.

Функціонування кластерів забезпечує зменшення рівня безробіття в Польщі, що в свою чергу сприяє економічному зростанню країни.

Ще один яскравий представник кластерів це будівельний кластер, утворений у Свентокшиському воєводстві. Він об'єднує більше 60 будівельних компаній.

Балтійський економічно-енергетичний кластер поширюється північну та східну Польщу і охоплює території від Кошаліна через Поморське до Вармінсько-Мазурського воєводства. Метою створення даного кластеру було виробництво та постачання теплової енергії отриманої з відновлювальних джерел енергії (енергія сонця, води та вітру).

В Польщі створено центри обслуговування підприємств, головною метою яких є покращення інвестиційного клімату та полегшення умов здійснення виробничої діяльності. Також розроблено механізм стимулювання підприємств, зокрема механізм автоматизації розрахунків з бюджетом та електронне звітування, підвищення кваліфікації працівників та інше.

Ще одним стимулом для створення кластерів є підтримка та координація з боку держави на всіх етапах від проекту створення до реалізації. Держава

підкується про створення відповідної бази даних всіх науково-технічних проектів, створення всіх необхідних умов для отримання всієї необхідної інформації для розвитку інноваційного виробництва на території держави.

Головна діяльність підприємств, що входять до кластерів полягає у розширенні співробітництва за кордоном, підвищенні кваліфікації працівників, зайнятих на виробництві, питанням реалізації продукції та розширенням ринків збуту, проведенням переговорів з потенційними партнерами, та створенням всіх необхідних умов для реалізації спільних проектів разом з партнерами з усього світу.

Для приваблення іноземних інвесторів, в останні роки Польща працювала над створенням всіх необхідних умов для створення вільних економічних зон. Натепер в Польщі ефективно функціонує 14 вільних економічних зон.

В цих зонах діють преференційні умови, які полегшують ведення бізнесу та сприяють його розширенню. Створюючи такі зони польське керівництво прагнуло прискорити економічний розвиток на певних територіях країни та залучити саме туди інвестиції, що зокрема сприятиме покращенню ситуації з безробіттям у цих районах.

З цією метою було розроблено та затверджено пакет необхідних нормативних документів, серед яких:

- Закон РП «Про спеціальні економічні зони» від 20 жовтня 1994 р. (внесення змін та доповнень до закону від 2 жовтня 2003 р. та 30 травня 2008 р.),
- Рішенням Ради Міністрів РП «Про дотримання конкретних критеріїв, виконання яких забезпечує перейменування конкретної території у вільну економічну зону» від 10 грудня 2008 р.
- Рішенням Ради Міністрів РП «Про державну допомогу підприємцям, які здійснюють господарчу діяльність на території спеціальних економічних зон на основі спеціального дозволу».

В 2009 році Радою Міністрів Польщі було ухвалено документ, який мав назву «Концепція розвитку спеціальних економічних зон». Головною метою даної

концепції було узагальнення та опис напрямків розвитку вільних економічних зон на території Польщі та підвищення ліміту площі вільних зон.

Здійснюючи свою діяльність на території вільних економічних зон кожен підприємець має право отримати допомогу від держави у вигляді звільнення від оподаткування податком з доходів, за умови що на підприємстві будуть створені нові робочі місця і фірма здатна функціонувати щонайменше п'ять років та утримувати необхідну кількість робочих місць не менше 3-х років. Отримати право на ведення бізнесу у вільній зоні можна за результатами участі у тендері.

Основним елементом здійснення інвестицій у вільні економічні зони є наявний рівень безробіття на певній території. Відштовхуючись від рівня безробіття кожен підприємець зобов'язується забезпечити певну кількість робочих місць, або інвестувати певну суму грошей у проект.

Оцінивши позитивний ефект від існування вільних економічних зон уряд Польщі прийняв рішення щодо продовження строку функціонування таких зон до 31.12.2021р. включно.

Також з метою приваблення інвестицій в державу в Польщі існує система виділення цільових дотацій націлених на фінансування та відшкодування витрат, пов'язаних з інвестиційною діяльністю. Таким чином в Польщі було створено максимально привабливі умови для ведення бізнесу та залучення іноземних інвестицій.

Пропонуємо Вашій увазі інвестиційний проект «Відкриття майстерні з ремонту побутової техніки» в місті Варшава. Даний проект має великі перспективи, оскільки європейці є досить заощадливі люди та завжди шукають можливість подовжити життя старої побутової техніки з метою заощадження на придбання нової. До того ж Варшава є великим мегаполісом, а отже це означає велику кількість потенційних клієнтів та споживачів.

Послуги можуть надаватись як в майстерні – це може бути ремонт малогабаритної побутової техніки. Також можливі виклики та ремонт на дому клієнта для ремонту великої побутової техніки. Для цього можна оформити замовлення на сайті майстерні та по телефону.

Для повноцінної роботи цеху знадобиться:

- один технолог з досвідом роботи, який контролює весь процес виробництва і бере участь в його організації;
- чотири майстри;
- два різноробочих. В їх обов'язки увійде упаковка готової продукції, прибирання приміщення, розвантажувально-навантажувальні роботи;
- менеджер з продажу;
- не обов'язково мати штатного бухгалтера, досить укласти договір зі сторонньою організацією на аутсорсинг.

Середня заробітна плата майстра-техніка з ремонту в Польщі становить 4000 злотих на місяць. Заробітна плата технолога становить 4500 злотих на місяць, заробітна плата різноробочих становить в середньому 3800 злотих на місяць. Менеджер з продажів в Польщі отримає в середньому 3000 злотих на місяць. Таким чином фонд оплати праці становитиме 31100 злотих на місяць.

Обов'язкові щорічні відрахування та внески:

1. виплати в фонд пенсійного страхування – 9,76 %;
2. обов'язкове відрахування на страхування від нещасних випадків – 1,8%;
3. виплати (страхування) від можливого виходу на пенсію внаслідок каліцтва – 6,5%;
4. внески в фонд безробіття – 2,45%;
5. внески в фонд гарантування виплат працівникам – 0,1%.

Розрахунок витрат на оплату праці за рік наведено в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Витрати на заробітну плату

Посада	Кіл-ть робітників	З/п на місяць	Всього на місяць з/п	З/п на рік	Нарахування на рік (20,61% від заробітної плати)	Всього з нарахуваннями
Технолог	1	4500	4500	54000	11129	65129
Майстри з ремонту техніки	4	4000	16000	192000	39571	231571

Різноробочі	2	3800	7600	91200	18796	109996
Менеджер з продажу	1	3000	3000	36000	7420	43420
Всього:	8		31100	373200	76917	450117

Джерело. Складено автором

Середня вартість оренди комерційного приміщення в Польщі становить 1500-2500 злотих на місяць.

Крім того, необхідно придбати обладнання для ремонту.

Необхідний набір приладів та інструментів для виконання ремонту побутової техніки має наступний вигляд:

- Паяльна станція 4 шт – 28500 злот.;
- Цифровий мультиметр 4 шт – 4000 злот.;
- Блок живлення регульований 4 шт – 1714 злот.;
- Набір викруток – 400 злот.
- Пасатижі, кусачки, пінцети і т. д. – 400 злот.;
- Осцилограф 2 шт – 6420 злот.;
- Спеціальне обладнання для ремонту – 10000 злот.

Разом витрати на придбання обладнання дорівнюють 51434 злот.

Скоротити витрати можна, купуючи інструмент б/в, але тоді виростуть щомісячні витрати на його амортизацію і заміну. А це збільшить загальний витрата. Тому варто купувати якісний інструмент з гарантійним обслуговуванням [18].

Придбане обладнання підлягатиме амортизації. В Польщі законодавчо встановлені три методи нарахування амортизації, а саме:

- прямолінійний;
- зменшення залишкової вартості;
- природний метод.

Оскільки прямолінійний метод є найпростіший, то проведемо розрахунок амортизаційних відрахувань за умови нарахування прямолінійним методом для перерахованого вище обладнання. Прямолінійний метод передбачає нарахування амортизації рівномірно протягом терміну корисного використання основного

засобу. Для визначення річної суми амортизації необхідно первісну вартість придбання обладнання поділити на очікуваний термін використання.

Згідно з законодавством Польщі платники податків можуть не амортизувати обладнання первісна вартість якого не перевищує 3500 злотих, а витрати на їх придбання відображаються у витратах поточного періоду в момент передачі обладнання в експлуатацію. Тому амортизації підлягатиме не все обладнання.

Очікуваний термін використання перерахованого обладнання становитиме приблизно 5 років. Розрахунок річної суми амортизації наведено в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Розрахунок амортизації

Основні засоби	Сума	Термін, років	Місячна норма	Річна
Паяльна станція	28500	5	475	5700
Цифровий мультиметр	4000	5	67	800
Осцилограф	6420	5	107	1284
Спеціальне обладнання для ремонту	10000	5	167	2000
Всього	48920	x	816	9784

Таким чином отримуємо суму щомісячних витрат, пов'язаних зі здійсненням діяльності підприємства (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Щомісячні витрати

Стаття	Витрата, злот.
Оренда приміщення	2000
Зарплати персоналу і виплати до фондів	37510
Реклама	500
Витрати на обслуговування виробничого процесу	400
Амортизація	816
Всього	41226

На прибутковість майстерні не впливатиме сезонність, тому основні чинники від яких залежить прибуток, - це вигідне розташування з великою кількістю потенційних клієнтів і вплив реклами. Конкуренція на ринку є досить високою, проте планується, що в місяць 1 майстер буде виконувати ремонти 22 одиниць техніки, а середня вартість ремонту техніки становить 800 злотих.

Згідно цьому розрахуємо дохід з виконаних ремонтів одним майстром за місяць:

$$22 \text{ од.} \times 800 \text{ злотих} = 17600 \text{ злотих.}$$

З чотирьох майстрів дохід в місяць складатиме від:

$$17600 \text{ злотих} \times 4 \text{ майстри} = 70400 \text{ злотих.}$$

Сума ПДВ становить 23% від доходу. Розрахуємо ПДВ:

$$70400 \text{ злотих} \times 0,23 = 16192 \text{ злотих.}$$

Чистий дохід за мінусом витрат на ПДВ буде складати:

$$70400 - 16192 = 54208 \text{ злотих.}$$

Порахуємо валовий прибуток, віднімаючи з доходу витрати в місяць:

$$54208 - 41226 = 12982 \text{ злотих.}$$

Податок на прибуток становить 19%. Розрахуємо:

$$12982 \times 0,19 = 2467 \text{ злотих.}$$

Чистий дохід дорівнює:

$$12982 - 2467 = 10515 \text{ злотих.}$$

Разом в рік компанія приносить чистий дохід:

$$10515 \times 12 = 126180 \text{ злотих.}$$

Розраховуємо рентабельність (чистий дохід / чистий дохід за мінусом витрат на ПДВ) $\times 100\%$:

$$(10515/54208) \times 100\% = 19\%.$$

Поки підприємець не поверне інвестований капітал, прибуток буде розподілятися наступним чином:

- 5% - невиробничі витрати (оплата поїздов до будинку клієнта, непередбачені витрати).
- 10% - основний фонд.
- 45% - повернення інвестицій.
- 40% - розширення.

Таким чином, первісні інвестиції становитимуть 92660 злотих. Ця сума складається з витрат на придбання обладнання та витрати за місяць:

$$51434 + 41226 = 92660 \text{ злотих.}$$

Після того як визначено суму необхідних первинних інвестицій необхідно розробити схему того, яким чином вивести капітал із України для інвестування в Польщі. Згідно з законодавством України, громадяни України можуть щорічно виводити за кордон 100 тис. євро. При цьому вивіз капіталу здійснюється тільки на конкретні цілі. Зокрема, вивід коштів за кордон дозволено для здійснення інвестування за кордон та розміщення на власному рахунку за межами України.

Таким чином, з метою інвестування коштів потрібно відкрити рахунок у банку Польщі та здійснити переказ грошових коштів.

Даний бізнес-план майстерні з ремонту побутової техніки з розрахунками легко коригується під будь-який регіон.

3.2. Термін окупності інвестицій

Тепер потрібно визначити, чи є проект ефективним. Очікується зростання доходу на 10% за рахунок застосування інструментів просування реклами і т.д., а витрати будуть зростати на 3%.

Розрахуємо дохід у першому році (чистий дохід за мінусом ПДВ х 12 місяців):

$$54208 \times 12 = 650496 \text{ злотих.}$$

Розрахуємо чистий прибуток від діяльності у вигляді табл. 3.4.

Таблиця 3.4

Грошові потоки по рокам реалізації проекту

Показник	0	1 рік	2 рік	3 рік	4 рік	5 рік
Інвестиції	-92660	0	0	0	0	0
Дохід	0	650496	715546	787101	865811	952392
ПДВ 23%		149614	164576	181033	199136	219050
Балансовий дохід		500882	550970	606068	666675	733342
Витрати	0	494712	509553	524839	540584	556801
Валовий прибуток	0	6170	41417	81229	126091	176541
Податок на прибуток (19% від валового		1172	7869	15433	23957	33543

прибутку)						
Чистий прибуток		4998	33548	65796	102134	142998
Амортизація		9792	9792	9792	9792	9792
Чистий вхідний грошовий потік		14790	43340	75588	111926	152790
Ставка дисконтування		0,88	0,78	0,71	0,64	0,57
Чистий дисконтований грошовий потік		13015	33805	53667	71633	87090

Розрахунок ставки дисконтування було здійснено на основі премії за ризик.
Розрахунок ставки дисконтування проведено по формулі [21]:

$$r = (1 + Hn) * (1 + I) * (1 + r_p) - 1 \quad (3.1.)$$

Де Hn – мінімально гарантована реальна норма прибутковості у постійних цінах (депозитна ставка для юридичних осіб);

r_p – поправка за ризик;

I – темп інфляції.

При визначенні ставки дисконтування приймається до уваги цілий ряд факторів, таких як (відповідно до даних станом на 01.01.2020р.):

- банківський процент = 6,8%
- інфляційна складова = 3,2%;
- додатковий прибуток за ризик = 1,5%

Ставка дисконтування = $(1 + 0,068) \times (1 + 0,032) \times (1 + 0,015) - 1 = 0,12$.

Далі розраховуємо отриманий коефіцієнт дисконтування по кожному року.

Розрахуємо дисконтну ставку:

1 рік: $1 / 1,12 = 0,88$;

2 рік: $1 / 1,12^2 = 0,78$;

3 рік: $1 / 1,12^3 = 0,71$;

4 рік: $1 / 1,12^4 = 0,64$;

5 рік: $1 / 1,12^5 = 0,57$.

Грошові потоки(1) = амортизація + чистий прибуток.

Перший рік: $9792 + 4998 = 14790$ злотих.

Другий рік: $9792 + 393548 = 43340$ злотих.

Третій рік: $9792 + 65796 = 75588$ злотих.

Четвертий рік: $9792 + 102134 = 111926$ злотих.

П'ятий рік: $9792 + 142998 = 152790$ злотих.

$NPV = (14790 \times 0,88) + (43340 \times 0,78) + (75588 \times 0,71) + (111926 \times 0,64) + (152790 \times 0,57) - 92660 = (13015 + 33805 + 53667 + 71633 + 87090) - 92660 = 259210 - 92660 = 166550$ злотих.

Так як $NPV > 0$, то, згідно цьому показнику, проект можна рекомендувати для інвестиції.

Тепер ми можемо розрахувати індекс рентабельності (PI), який характеризує ефективність капіталовкладень. Чим вище цей показник, тим доцільніше проект.

Індекс рентабельності - це дисконтований грошовий потік, розділений на інвестиції:

$PI = \text{чистий дисконтований потік} / \text{інвестиції}$:

$PI = 166550 / 92660 = 1,79$.

$PI > 1$, тому, цей проект слід приймати.

Тепер розрахуємо період окупності.

Період окупності (PP) = це інвестиції, розділені на середньорічний дисконтований дохід.

Середньорічний дисконтований потік $= 166550 / 5 = 33310$ злотих.

$PP = \text{інвестиції} / \text{середньорічний дисконтований потік}$:

$PP = 92660 / 33310 = 2,78$, або 2 роки і 8 місяців.

Таким чином, покладаючись на всі розрахунки, можна зробити висновок, що відкривати майстерню з ремонту техніки в Польщі є досить ефективна та

рентабельна ідея, яка окупить себе за два роки і вісім місяців. Також прибутки можуть збільшитись, якщо приділяти більше уваги рекламі.

ВИСНОВКИ

Інвестування в Польську економіку та бізнес в останній час набирає все більшої популярності, особливо цим напрямком цікавляться інвестори з країн колишнього СНД, зокрема і України. Це пояснюється досить стабільним розвитком економіки Польщі, привабливістю інвестиційного клімату (відсутність вхідних порогів), легкість ведення бізнесу за рахунок відсутності бюрократії та прозорості законодавчої бази. Також, серед плюсів ведення бізнесу в Польщі можна виділити розвинене бізнесове середовище, велику кількість галузей економіки для вибору інвестування, доступність фінансових ресурсів, розвинена інфраструктура (розвиток всіх видів транспорту та легкість сполучення з усіма європейськими країнами).

Також слід відмітити активний розвиток НТП та науково-дослідних підприємств, що сприяють налагодженню високотехнологічного виробництва. Сприяє розвитку підприємництва і створення «спеціальних економічних зон» на території Польщі.

Пропонуємо Вашій увазі інвестиційний проект «Відкриття майстерні з ремонту побутової техніки» в місті Варшава. Даний проект має великі перспективи, оскільки європейці є досить заощадливі люди та завжди шукають можливість подовжити життя старої побутової техніки з метою заощадження на придбання нової. До того ж Варшава є великим мегаполісом, а отже це означає велику кількість потенційних клієнтів та споживачів.

Послуги можуть надаватись як в майстерні – це може бути ремонт малогабаритної побутової техніки. Також можливі виклики та ремонт на дому клієнта для ремонту великої побутової техніки. Для цього можна оформити замовлення на сайті майстерні та по телефону.

Для відкриття сервісу невеликої майстерні побутової техніки необхідно наступні початкові інвестиції:

- Паяльна станція 4 шт – 28500 злот.;

- Цифровий мультиметр 4 шт – 4000 злот.;
- Блок живлення регульований 4 шт – 1714 злот.;
- Набір викруток – 400 злот.
- Пасатижі, кусачки, пінцети і т. д. – 400 злот.;
- Осцилограф 2 шт – 6420 злот.;
- Спеціальне обладнання для ремонту – 10000 злот.

Разом витрати на придбання обладнання дорівнюють 51434 злот.

Для виконання робіт необхідний наступний персонал:

- один технолог з досвідом роботи, який контролює весь процес виробництва і бере участь в його організації;
- чотири майстри;
- два різноробочих. В їх обов'язки увійде упаковка готової продукції, прибирання приміщення, розвантажувально-навантажувальні роботи;
- менеджер з продажу;
- не обов'язково мати штатного бухгалтера, досить укласти договір зі сторонньою організацією на аутсорсинг.

Середня заробітна плата майстра-техніка з ремонту в Польщі становить 4000 злотих на місяць. Заробітна плата технолога становить 4500 злотих на місяць, заробітна плата різноробочих становить в середньому 3800 злотих на місяць. Менеджер з продажів в Польщі отримає в середньому 3000 злотих на місяць. Таким чином фонд оплати праці становитиме 31100 злотих на місяць.

Поточні щомісячні витрати підприємства включають витрати на оренду приміщення, рекламу та витратні матеріали необхідні для ремонту побутової техніки.

Таким чином, покладаючись на всі розрахунки, можна зробити висновок, що відкривати майстерню з ремонту техніки в Польщі є досить ефективна та рентабельна ідея, яка окупить себе за три роки та п'ять місяців. Також прибутки можуть збільшитись, якщо приділяти більше уваги рекламі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гуральчик Б. Саміт Європейського Союзу в Копенгагені: польська та угорська перспектива [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sokin.info/ea/2003/3/20030305.html>.
2. Демократизація і Європейський Союз: країни Центральної і Східної Європи в першому десятилітті ХХІ ст. / А. Боднар та ін.; пер. з англ. О. Кислюка. – К.: Український письменник, 2017. – 267 с.
3. Досвід країн Вишеградської четвірки на шляху до ЄС: можливості для України: аналітичні оцінки / під ред. В. І. Андрійко. – Ужгород: Вид-во В. Падяка, 2017. – 237 с.
4. Звягіна О. М. Вироблення нового курсу зовнішньої політики Польщею у 1990-ті роки [Електронний ресурс] / О. М. Звягіна. – Київ: Гілея, 2012. – Режим доступу: http://www.archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Gileya/2018_60/Gileya60/I43_doc.pdf.
5. Копійка В. В. Європейський Союз: історія і засади функціонування: навч. посіб. / В. В. Копійка, Т. І. Шинкаренко; за ред. Л. В. Губерського. – К.: Знання, 2017. – 759 с.
6. Кріль М. М. Історія країн Центрально-Східної Європи (кінець ХХ – початок ХХІ ст.): навч. посіб. / М. М. Кріль. – К., 2018 – 287 с.
7. Ложечкін В. С. Етапи європейської інтеграції Республіки Польща (1989 – 2004 рр.) / В. С. Ложечкін // Наука. Релігія. Суспільство. – 2014. – № 2. – С. 49–53.
8. Морозов В. Регулювання фінансово-банківського сектору у ФРН // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – Київ, 2017. – С. 26-33. – (Міжнародні відносини ; вип. 2 (41)).

9. Мишина В. В. Мишина, Л. Хомякова // Вопросы экономики : ежемесячный журнал / НП "Ред. журн. "Вопросы экономики" ; Ин-т экономики РАН. – Москва, 2018. – № 8. – С. 41-57.

10. Рогач О. Пошук шляхів реформування світової фінансової архітектури // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – Київ, 2017. – С. 33-37. – (Міжнародні відносини ; вип. 1 (40)).

11. Сіденко В.Р. Політика завершення формування Європейського економічного і валютного союзу: основні тенденції та можливі наслідки для України // Економіка України : науковий журнал / М-во екон. розвитку і торгівлі України ; М-во фінансів України ; Нац. акад. наук України. – Київ, 2017. – № 10 (635). – С. 51-66.

12. Сомик А.В. Еволюція основних засад грошово-кредитної політики в аспекті визначення монетарного та валютного режимів // Вісник Української академії банківської справи : науковопрактичний журнал / Українська академія банківської справи. – Суми, 2018. – № 1 (34). – С. 37-44.

13. Тимків Я. Теорія і практика сучасної європейської політики безпеки: приклад Польщі: навч. посіб. / Я. Тимків. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. – 224 с. 15.

14. Українформ Мультимедійна платформа іномовлення України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/tag-zozep-borrel>

15. Дані про показник FTSE Russel [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ftserussell.com/>.

16. Шаров О. Монетарні та валютні війни як інструмент економічної політики // Вісник Національного банку України : щомісячний науково-практичний журнал Національного банку України / Нац. банк України. – Київ, 2017. – № 10 (212). – С. 12-19.

17. Шпенюк О. Досвід використання валютно-курсової політики як інструменту впливу на національну конкурентоспроможність у країнах, що розвиваються // Вісник Національного банку України : щомісячний науково-

практичний журнал Національного банку України / Нац. банк України. – Київ, 2018. – № 4 (230). – С. 48-55.

18. Europe Agreement establishing an association between the Europe an Communities and their Member States, of the one part, and the Republic of Poland, of the other part // Official Journal L 348. – 1993. – 31 desember. – P. 0002–0180.

19. Freedom in the World 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.freedomhouse.org/sites/default/files/inline_images/FIW%202010%20Booklet--Final.pdf.

20. Ryszard Zięba. Główne kierunki polityki zagranicznej Polski po zimnej wojnie / Ryszard Zięba. – Wyd. 1. – Warszawa: Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, 2018. – 220 s.

21. Kowalski M. (2014). Plan Marshalla. Uwarunkowania i skutki gospodarczo-polityczne[The Marshall Plan. Conditions and socio-economic effects] Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego. Monteagudo J.,

22. Rutkowski A., Lorenzani D. (2012). The economic impact of the services directive: a first assessment following implementation, Brussels: Economic Papers 456 Nowak-Far A. (2013).

23. Prawo i ekonomia rynku wewnętrznego Unii Europejskiej [Law and economics of the internal EU market]. Warszawa: Poltext. Poboży M. (red.) (2010).

24. Polityki sektorowe Unii Europejskiej [Sectoral policies of the European Union]. Warszawa: Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR Rifkin J. (2005) Europejskie marzenie. Jak europejska wizja przyszłości zaćmiewa American Dream [The European Dream: How Europe's Vision of the Future is Quietly Eclipsing the American Dream] Warszawa: Wydawnictwo Nadir

25. OECD [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://www.oecd.org/eco/surveys/economic-survey-poland.htm> - вільний.